

Resultater av Norads informasjonsstøtteordning

Tema: skatteflukt og skatteparadis 1998-2018

RORG-sekretariatet - november 2018

rorg.no

Forsideillustrasjon:

Collage med forsiden på The Economist (oktober 2018), to forsider i Aftenposten i 2016 (Panamapapirene), bilde av finansminister Sigbjørn «Siggy» Johnsen som har fått supermannkappe av Changemaker som ledd i arbeidet for innføring av land-for-land-rapportering (LLR) i Norge og forsiden fra NOU 2009:19 Skatteparadiser og utvikling, samt et utvalg rapporter fra sivilsamfunnet.

Utgitt av RORG-samarbeidet med støtte fra Norad (2018)

Innholdsfortegnelse

Forord	s. 4
Sammendrag og resultater	s. 5
Hvorfor er skatteflukt og skatteparadiser viktige utviklingspolitiske temaer?	s. 8

Kap. 1. Informasjonsstøttens bidrag til sivilsamfunnets virksomhet 1998-2018	s. 9
1998-2002: Skatteflukt og skatteparadiser på den utviklingspolitiske dagsorden	s. 9
2002-2009: De nye internasjonale nettverkene	s. 10
2006-2009: Den rødgrønne regjeringen erklærer krig mot skatteparadiser	s. 13
2008-2018: Kampen om (utvidet) land-for-land rapportering (LLR/ULLR)	s. 17
2014-2017: De internasjonale lekkasjene - Panamapapirene/Paradisapirene	s. 23
2018- Ny giv med ny utviklingsminister (Jeløya-plattformen)	s. 27

Kap. 2. Resultater av informasjonsstøtten	s. 32
2.1 Mer og bedre kunnskap	s. 32
2.2 Større demokratisk deltakelse	s. 33
2.3 Mer og bedre kritisk debatt	s. 33
2.4 Utviklingspolitiske effekter i Norge og internasjonalt	s. 33

Vedlegg:

1. *Rapporter om skatteparadiser og skatteflukt utgitt og/eller støttet av norsk sivilsamfunn 2006-2018*
2. *Skatteparadis og skatteflukt i partienes stortingsvalgprogrammer - endringer fra 2005 til 2017*
3. *Spørsmål, representantforslag og interpellasjoner om skatteparadiser og skatteflukt reist på Stortinget i perioden 2005 til 2018*
4. *Skatteparadis og skatteflukt i regjeringenes politiske plattformer 2001-2018*
5. *Skatteparadis og skatteflukt i norske media 2018 (et utvalg)*

Forord

I en årrekke har RORG-samarbeidet, i samarbeid med Norad, bidratt i arbeidet med å dokumentere og løfte frem resultater av Norads informasjonsstøtteordning, samt vise at resultatene er i tråd med Stortingets føringer for ordningen.

Formålet med Norads informasjonsstøtteordning har siden 2013 blitt oppsummert slik av *en samlet utenriks- og forsvarskomite på Stortinget*:

« **Formålet med bevilgningen skal være å bidra til å fremme demokratisk deltakelse, kritisk debatt og kunnskap om utviklingspolitiske temaer.**

Resultater i arbeidet med utviklingspolitiske temaer kommer oftest som følge av innsats over lengre tid og gjennom påtrykk fra engasjerte enkeltpersoner og organisasjoner innenfor sivilsamfunn, forskning, journalistikk og politikk. Denne rapporten er et forsøk på å løfte frem resultater på ett slikt utviklingspolitisk tema, skatteflukt og skatteparadiser, i 20-årsperioden fra 1998 til 2018. I denne perioden har det skjedd store endringer på dette utviklingspolitiske feltet. I 1998 ble Attac stiftet i Frankrike og i de første årene var Attac en sentral politisk

pådriver, sammen med og i samspill med andre sivilsamfunnsaktører, som bidro til å løfte fram kampen mot skatteparadiser som et viktig utviklingspolitisk tema. I dag, ikke minst etter lekkasjene fra Panamapapirene i 2016, er det bred politisk enighet om den utviklingspolitiske betydningen av dette feltet.

At dette temaet i denne 20-årsperioden har beveget seg fra periferien til sentrum av den utviklingspolitiske debatten skyldes primært at Attac og andre som løftet fram dette for 20 år siden hadde rett: skatteparadis og skatteflukt utgjør alvorlige utviklingshindringer. Det skyldes også det internasjonale samfunnets manglende vilje og evne til å møte utfordringene, som har ført til at problemet har vokst, samt at kampen mot skatteflukt og skatteparadiser, etter finanskrisen i Vesten i 2007-2008, har blitt stadig viktigere for velferd og utviklingen også i rike land. Derfor har dette temaet nå fått en sentral plass i arbeidet for finansiering av utvikling i arbeidet med FNs bærekraftsmål.

Denne kartleggingen bygger på gjennomgang av søknader og rapporter til Norad fra de organisasjonene har mottatt informasjonsstøtte fra Norad i perioden 1998-2018, inkludert søknader og rapporter om årlige tilleggstilskudd, som i en tidlig fase bidro til tiltak med særlig fokus på skatteparadiser og skatteflukt. Nyhetsarkivet på rorg.no, men en rekke saker med fokus på skatteparadiser og skatteflukt opp gjennom årene (med rikholdige lenkearkiv), har vært en nyttig tilleggsressurs. Gjennomgangen har vært konsentrert om de organisasjonene som i størst grad har jobbet med disse temaene, som Attac Norge, Tax Justice Network (TJN) Norge, Publish What You Pay (PWYP) Norge, Changemaker og Kirkens Nødhjelp, men også andre, som ForUM, Fellesrådet for Afrika, KFUK-KFUM Global, Redd Barna m.fl. Rapporten har også trukket på fylldig og utdypende informasjon på disse organisasjonenes nettsider, spesielt TJN Norge og PWYP Norge, samtaler og kontakt med enkelte av aktørene, samt bruk av Aftenpostens og Dagbladets nettarkiver og ulike rapporter.

I arbeidet med dokumentasjon av samfunnseffekter er det foretatt en gjennomgang av partienes stortingsvalgprogrammer for å kartlegge endringer i omtalen av *skatteparadis og skatteflukt* (vedlegg 2), en gjennomgang av Stortingets nettsider for kartlegge i hvilken grad sivilsamfunnets engasjement har kommet til uttrykk i spørsmål, representantforslag og interpellasjoner om skatteparadiser og skatteflukt på Stortinget i perioden 2005 til 2018 (vedlegg 3), samt en gjennomgang av skiftende regjeringens politiske plattformer for kartlegge endringer i omtalen av skatteparadis og skatteflukt i perioden 2001 (Bondevik II – Sem-erklæringen) – 2018 (Solberg I – Jeløya-plattformen).

Oslo, november 2018

Arnfinn Nygaard
rapportforfatter og daglig leder i RORG-samarbeidet

Sammendrag og resultater

Denne rapporten løfter fram resultater av Norads informasjonsstøtteordning på ett utvalgt utviklingspolitisk tema: skatteflukt og skatteparadiser. Det gjennomgåtte grunnlagsmaterialet belyser utvalgte sentrale effekter av informasjonsstøtten i arbeidet med dette temaet i perioden 1998-2018.

I rapportens kapittel 1 er sivilsamfunnets innsats i Norge, og informasjonsstøtten betydning, forsøkt satt inn i en bredere nasjonal og internasjonal kontekst: 1) først i perioden 1998-2002 da skatteflukt og skatteparadiser kom på den utviklingspolitiske dagsorden; 2) deretter perioden 2002-2009 med fokus på fremveksten av de nye internasjonale nettverkene som hadde et særlig fokus på skatteflukt og skatteparadiser, som Attac, Tax Justice Network (TJN) og Publish What You Pay (PWYP), og som i denne perioden etablerte seg i Norge; 3) perioden 2006-2009 da Den rødgrønne regjeringen erklærte «krig mot skatteparadiser»; 4) perioden 2008-2018 og kampen for (utvidet) land-for-land-rapportering (LLR/ULLR); 5) perioden 2014-2017 med de internasjonale lekkasjene (panamapapirene og paradispapirene) og 6) perioden som startet inneværende år, da kamp mot skatteparadis og skatteflukt kan ha fått en ny giv med Jeløya-erklæringen og gjeninnføring av utviklingsministerposten. Utviklingsminister Nikolai Astrup (H) har satt skatt høyt på den utviklingspolitiske dagsorden, med særlig fokus på bistandsprogrammet *skatt for utvikling*.

Rapportens kapittel 2 redegjør for hva slags resultater som forventes i lys av Stortingets føringer for informasjonsstøtteordningen og Norads regelverk. Med utgangspunkt i disse føringene og forventede resultater peker rapporten på følgende resultater og effekter (se også figur på neste side):

Slik har informasjonsstøtten bidratt til mer og bedre kunnskap om skatteflukt og skatteparadiser:

- a. Nye internasjonale nettverk, med særlig kompetanse og engasjement på dette feltet, har kunne etablere seg og drive aktivt opplysnings- og pådriverarbeid i Norge, herunder Attac Norge, Tax Justice Network (TJN) Norge og Publish What You Pay (PWYP) Norge.
- a. De nye internasjonale nettverkene engasjerte og trakk med seg andre norske sivilsamfunnsorganisasjoner, som sammen har bidratt til å løfte fram dette temaet som et sentralt utviklingspolitisk tema.
- a. Sivilsamfunnets rapporter, medlemsskolering, kampanjer, mediearbeid, fagnettverk og politiske pådriverarbeid har ført til mer og bedre kunnskap i en rekke ulike målgrupper, herunder egne medlemmer, det videre sivilsamfunn, journalister, allmenheten, relevante fagmiljøer og det politiske miljø i Norge.
- a. Sivilsamfunnets engasjement og rapporter har «oversatt» tungt fagspråk på dette feltet til et språk folk flest kan forstå.

Slik har informasjonsstøtten bidratt til større demokratisk deltakelse i arbeidet med skatteflukt og skatteparadiser:

- a. De nye internasjonale nettverkene og andre norske sivilsamfunnsorganisasjoner har kunnet bygge opp kunnskap, kompetanse og kapasitet og bidratt til større demokratisk deltakelse gjennom deltakelse i det offentlige ordskiftet, løpende kontakt og dialog med de politiske partiene, Stortinget og skiftende regjeringer, herunder deltakelse i departementenes og Stortingets relevante høringer.
- b. Kunnskapen, kompetansen og engasjementet de nye internasjonale nettverkene bragte med seg har spredd seg til andre norske sivilsamfunnsorganisasjoner og aktører i norsk samfunnsliv, slik at også disse i økende har deltatt i demokratiske prosesser på dette feltet.
- c. Sivilsamfunnet har kunnet bygge opp kunnskap og kompetanse som har blitt spilt inn i de politiske partiene stortingsvalgprogrammer og skiftende regjeringers politiske plattformer.
- d. Skatteflukt og skatteparadiser har blitt et tema folk flest kjenner til og har tatt stilling til, slik Norstats undersøkelse for Kirkens Nødhjelp i 2017 viste: 9 av 10 mener at regjeringen må gjøre mer for å hindre ulovlig skatteunndragelse.

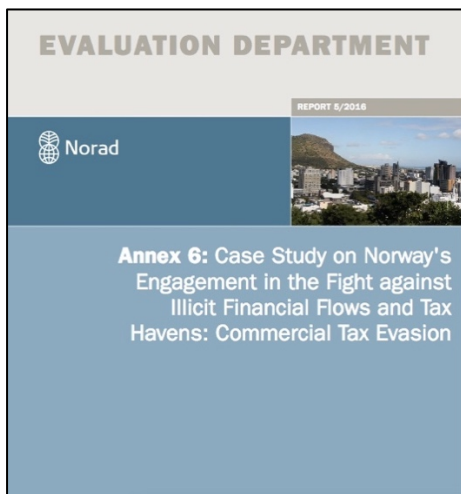
Slik har informasjonsstøtten bidratt til mer og bedre kritisk debatt om skatteflukt og skatteparadiser:

- i. Et økende antall seminarer og konferanser arrangert av sivilsamfunnet har bidratt til mer og bedre kritisk debatt ved at stadig nye rapporter (med ny og bedre kunnskap), fagmiljøer, samfunnsaktører og politikere har blitt trukket inn i debatten.
- j. Sivilsamfunnets kunnskap, kompetanse og engasjement har ført til stadig mer og bedre kritisk debatt i norske medier.
- k. Sivilsamfunnets kontakt med og pådriverarbeid overfor det politiske miljø og Stortinget har ført til mer og bedre kritisk debatt på Stortinget gjennom bl.a. spørsmål, representantforslag og interpellasjoner (se vedlegg 2, 3 og 4).

Informasjonsstøtten har dessuten bidratt til utviklingspolitiske effekter i Norge og internasjonalt:

- a. Regjeringen erklærte «Krig mot skatteparadiser» i 2006 og satte kampen mot skatteflukt og skatteparadiser på den norske og internasjonale utviklingspolitiske dagsorden (jf. Norads evaluering i 2016, se utdrag nedenfor).
- b. Som første land i verden innførte Norge fra og med 2014 en begrenset form for land-for-land-rapportering (LLR).
- c. Norges Bank la i 2017 fram et forventningsdokument på skatt og åpenhet, som vil kunne styrke håndteringen av slik spørsmål i selskapene Statens pensjonsfond utland (SPU) investerer i.
- d. Finansdepartementet la i 2018 fram et forslag til opprettelse av et eierskapsregister, som vil styrke åpenheten om de egentlige eierne i selskaper i skatteparadis og/eller i selskaper som prøver å unndra seg skatt.

Norads evaluering av Norges støtte til pådriverarbeid på den utviklingspolitiske arena (Evaluation of Norway's support for advocacy in the development policy arena) i 2016

Delrapporten med fokus på Norges innsats i kampen mot ulovlig kapitalflyt og skatteparadiser - kommersiell skatteunndragelse - innledet sin konklusjon slik:

«Norge er et lite land som hadde begrensede midler til å arbeide med en dagsorden der beslutninger tas av stater og gjennom globale avtaler som ofte ligger på utsiden av den utviklingspolitiske arenaen. Til tross for dette spilte Norge en ledende rolle i å løfte ulovlig kapitalflyt opp på den internasjonale dagsorden, gjennom innsats på finansiering, møteinitiativ og spredning. Norge har ikke vært redd for å stå fram og forfølge en svært omstridt agenda: 'Norge er det eneste Nordiske landet som understreker viktigheten av å bekjempe ulovlig kapitalflyt ... og begrense internasjonale skatteparadiser'.

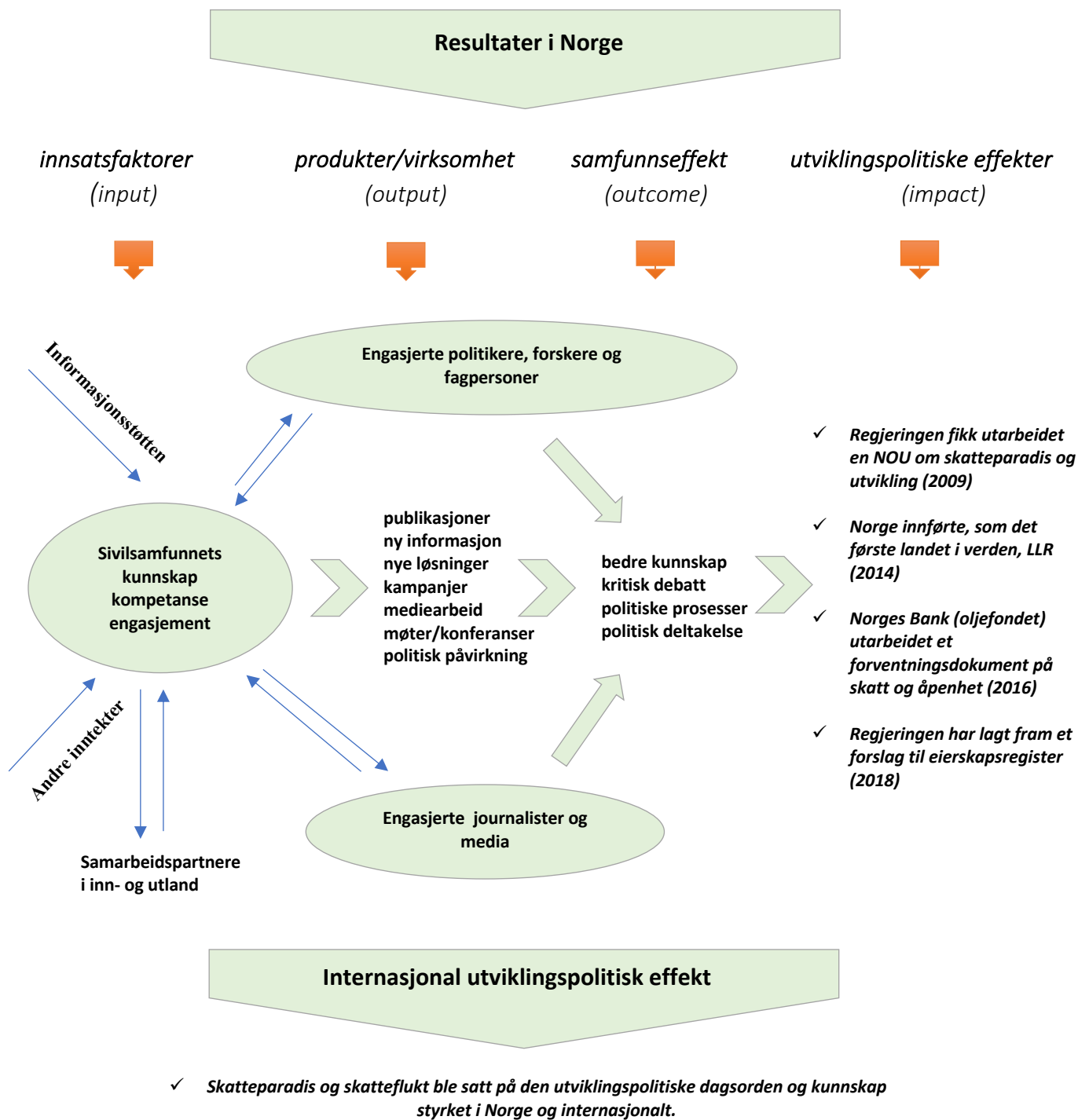
Rapporten peker bl.a. på regjeringens åpenhet overfor sivilsamfunnet har bidratt i beslutningsprosesser og viser til følgende eksempel:

«Et eksempel på slik innflytelse er hvordan norske sivilsamfunnsorganisasjoner drev politisk pådriverarbeid overfor Stortinget i arbeidet for land-for-land rapportering (LLR). I 2012/2013 ble et forslag til LLR lagt fram for Stortinget og utløste en intens konsultasjons- og revisjonsprosess.

Hovedrapporten fremhevet dessuten at:

«Når det gjelder ulovlig kapitalflyt ble økt oppmerksomhet oppnådd gjennom en styrket kunnskapsbase, delvis som et resultat av Norges finansiering av sivilsamfunn og forskning, herunder et forskningscenter på skatt og utvikling. Dette førte til økt mediedekning og en styrket offentlig opinion og økt offentlig debatt om ulovlig kapitalflukt.

Figur: Resultater av informasjonsstøtten
 - i et samspill mellom sivilsamfunnet, media, akademika og politikere

Hvorfor er skatteflukt og skatteparadis viktige utviklingspolitiske tema?

- 425 milliarder kroner forsvinner hvert år fra Afrika gjennom skatteunndragelser, kunne Aftenposten fortelle i forkant av avsløringene fra Panama-papirene i 2016, med henvisning til et estimat fra FN (faksimile av forsiden t.h.). Til sammenlikning utgjorde norsk bistand til Afrika i 2016 drøyt 5 milliarder kroner. I en kommentar til avisa uttalte Johan Hermstad i Fellesrådet for Afrika at «ulovlig kapitalflukt er det største hindret for utvikling på det afrikanske kontinent i dag». Dette illustrerer hvorfor kampen mot skatteflukt og skatteparadis er et viktig utviklingspolitisk tema. Selv om omfanget av ulovlig kapitalflukt er vanskelig å beregne, så er det bred enighet om at den ulovlige kapitalflukten dreier seg om betydelige beløp, som eller kunne ha blitt brukt til utvikling.

I vår del av verden har skatt fra innbyggere og selskaper vært en del av det som i blant har blitt omtalt som en «samfunnskontrakt», bygget på tillit, som har vært avgjørende for finansiering av offentlig goder som helsevesen, utdanning, politi, infrastruktur m.v. og ikke minst utbygging av velferdsstaten med utjevning mellom fattig og rik. Hos oss skjedde dette innenfor rammen av bestemte historiske forutsetninger i en periode der nasjonalstaten sto sterkt. Når mange utviklingsland i dag forsøker å bygge opp skattesystemer som kan sikre inntekter til finansiering av helse, utdanning og andre fellesgoder står de imidlertid overfor helt andre og dels betydelige større utfordringer. Etniske,

“ Vi vet hva som utrydder fattigdom. Det er gjennom skatt at bistand en dag vil bli overflødig.

Norads direktør, Jon Lomøy, i kronikk på NRK ytring 9. mai 2018

religiøse og andre motsetninger, samt stor avstand mellom fattige og rike, er betydelige utfordringer for oppbygging av rettferdige skattesystemer i land med svakt utviklede demokratier. Samtidig er nasjonalstatenes makt og innflytelse, etter en periode med sterk økonomisk globalisering, betydelig svekket på bekostning og de store transnasjonale selskapene og har ført til en internasjonal skattekonkurrans som truer skatteinntekter i rike så vel som fattige land.

Det dreier seg derfor ikke bare om «nasjonal ressursmobilisering» i arbeidet med finansiering for utvikling i arbeidet med FNs bærekraftsmål, men vel så mye om utvikling av gode skattesystemer nasjonalt og internasjonalt som kan bidra i kampen mot fattigdom og ulikhet, internasjonalt samarbeid om fornuftig regulering av finans- og banksektoren, kamp mot hemmelighold og ikke minst om internasjonalt samarbeid som kan sikre at de globale storselskapene betaler en rimelig skatt som fordeles rettferdig i de landene som berøres av deres virksomhet. De siste årene har det vært økende fokus på de store teknologiselskapene, som Google, Facebook og Amazon, som tjener enorme summer globalt, men samtidig reiser nye spørsmål: Hvor og hvordan skal de skatlegges? Dette er noen av grunnene til at skatteflukt og skatteparadis («skatterettferdighet») i dag også er av økende

“ Komiteen mener (...) at tetting av skattehull er et viktig tiltak, ikke bare for å bekjempe ulovlig kapitalflyt, men også for å sikre samfunnskontrakten.

En samlet utenrikskomite i sin innstilling til regjeringens fordelingsmelding i 2013 (Dele for å skape)

betydning for finansiering av vestlige velferdsstater. Det amerikanske økonomimagasinet «The Economist» mente i august/september-utgaven 2018 at dagens skattesystemer sitter fast i fortiden og tok til orde for «bringe skatt inn i det 21. århundre».

På den annen side: nasjonale og internasjonale systemer og avtaler som sikrer nasjonalstatene skatteinntekter er en forutsetning for at stater skal kunne investere i bærekraftig utvikling og velferdsgoder, men ingen garanti. Bærekraftig utvikling vil normalt også kreve velfungerende demokratier og institusjoner som har kampen mot korrupsjon høyt på dagsorden.

Kapittel. 1. Informasjonsstøttens bidrag til sivilsamfunnets virksomhet (skatteflukt og skatteparadis) 1998-2018

Norsk og internasjonalt sivilsamfunn, i nært samarbeid og samspill med media og engasjerte journalister, så vel som engasjerte fagpersoner og politikere, har spilt og spiller en sentral rolle i arbeidet med å sette problemer knyttet til skatteflukt og skatteparadis på den utviklingspolitiske dagsorden. I Norge har mye av sivilsamfunnets innsats på dette feltet skjedd med informasjonsstøtte fra Norad. I dette kapittelet gis et kort historisk overblikk over deler av utviklingen på dette store og omfattende politikfeltet, som har vært i voldsom utvikling i perioden 1998-2018. Denne oversikten er på ingen måte uttømmende, men et forsøk på sette eksempler på informasjonsstøttens bidrag inn i en bredere nasjonal og internasjonal kontekst.

1998-2002: Skatteflukt og skatteparadis settes på den utviklingspolitiske dagsorden

- Mot slutten av 1990-tallet fikk det som ble kalt «den globaliseringskritiske bevegelsen» stadig mer vind i seilene, både internasjonalt og i Norge, som motkraft til den økonomiske globaliseringen ledet av vestlige stormakter i kjølvannet av Den kalde krigen. Inspirert av en lederkommentar i den franske avisa *Le Monde Diplomatique* 1. desember 1997, der redaktør *Ignacio Ramonet* tok til orde for å «avvæpne markedene», herunder å avskaffe skatteparadis, ble Attac etablert i Frankrike i 1998.

- Som uoffisiell representant for Attac startet *Vidar Rekve*, sammen med franskmannen *Olivier Boisson*, et opplysningsarbeid i Norge om Attac og deres arbeid. Dette bidro til en relativt bred politisk interesse og oppslutning om etableringen av Attac Norge i mai 2001 og at deres krav om fjerning av skatteparadis fikk økt oppmerksomhet i media. Etableringen ble forøvrig møtt med motstand fra Unge Høyre, som under Ine Eriksen Søreides ledelse tok initiativ til et «MotAttac», slik det også ble gjort ved etablering av Attac i våre naboland Danmark og Sverige.
- ForUM og internasjonalt sivilsamfunn drøftet i 2001 kamp mot skatteparadis som ett av flere prioriterte innspill til den planlagte FN-konferansen om Finansiering for utvikling (FFD) i 2002, som inngikk i arbeidet med oppfølging av FNs tusenårsmål. Blant annet lanserte Oxfam i juni 2000 rapporten «Tax Havens: Releasing the Hidden Billions for Poverty Eradication», som senere ble presentert på en FN-høring i forkant av FFD-møtet. Der hevdet de at skatteinntekter som årlig gikk tapt på grunn av skatteflukt kunne bidratt vesentlig til å bekjempe fattigdom. Gjennom «Monterrey konsensus», vedtatt på FFD i 2002, anerkjente FN betydningen av skatt for finansiering av utvikling, men uten å gå inn på konkrete tiltak.

“ Skatteparadis er med på å skape et press i mange land mot stadig lavere skatter, og dette skaper en fare for svekkede velferdsordninger. Attac og den norske regjeringen arbeider etter samme mål om mer rettferdig fordeling av globaliseringens muligheter og sterkere politisk press mot de negative konsekvensene av globaliseringen.

*Utenriksminister Torbjørn Jagland (Ap)
i kronikk i Dagbladet 1. mars 2001.*

Faksimile fra Dagbladet 1. mars 2001

- Det økende engasjementet fra den globaliseringskritiske bevegelsen og sivilsamfunnet mot skatteparadis og skatteflukt gjenspeilte seg hos enkelte partier venstresiden. I 1999 vedtok SVs landsmøte «kamp mot globalisering» der de bl.a. gikk inn for «internasjonale skatteregler overfor multinasjonale selskaper for å hindre skatteflukt» og «internasjonal boikott av skatteparadiser». I en kronikk i Dagbladet 1. mars 2001 tok daværende utenriksminister Torbjørn Jagland fra Arbeiderpartiet (Ap) til orde for at «politikken må globaliseres», med henvisning til bl.a. Attacs krav om fjerning av skatteparadiser, og i 2002 gikk Aps landsmøte inn for internasjonalt samarbeid for å avvikle skatteparadis.
- I sin utenrikspolitiske redegjørelse våren 2001 informerte utenriksminister Jagland Stortinget om at han hadde «tatt initiativet til en bred utredning om hvordan vi kan bidra til bedre styring av de internasjonale markedskreftene». Det er grunn til å anta at den varslede stortingsmeldingen også ville omtalt Jaglands og Aps ambisjoner om et internasjonalt samarbeid for å avvikle skatteparadiser, men høsten 2001 ble regjeringen Stoltenberg I erstattet av regjeringen Bondevik II og arbeidet med denne meldingen ble sluttført av utenriksminister Jan Petersen (H). I Petersens «globaliseringsmelding» var omtalen av skatteparadiser begrenset til et avsnitt om hvitvasking og grenseoverskridende økonomisk kriminalitet.

Sivilsamfunnets og informasjonsstøttens bidrag:

Den omfattende interessen for Attac innenfor sivilsamfunnet, det politiske miljø og media bidro til at skatteflukt og skatteparadiser fikk mer oppmerksomhet i media, men Attac hadde i denne perioden et hovedfokus på innføring av skatt på internasjonale valutatransaksjoner. Dette ble også et sentralt krav fra det internasjonale sivilsamfunnet i deres innspill FN-møtet om Finansiering for utvikling (FFD) i 2002, med tilslutning fra bl.a. Mellomkirkelig Råd og ForUM. ForUM, som ble finansiert av Norad (men ikke over informasjonsstøtten) samordnet innspill fra norsk sivilsamfunn til FFD, der også kamp mot skatteparadiser var et av de prioriterte temaene. Selv om en del av organisasjonene som mottok informasjonsstøtte begynte å engasjere seg i arbeidet mot skatteflukt og skatteparadiser, bl.a. gjennom ForUM og Attac, ble det i denne perioden ikke rapportert om konkrete tiltak finansiert med informasjonsstøtte.

2002-2009: De nye internasjonale nettverkene

Den økende interessen for spørsmål knyttet til skatteparadiser og skatteflukt, både innenfor internasjonalt sivilsamfunn og i mellomstatlige fora, avfødte flere nye internasjonale nettverk, i tillegg til *Attac*, som raskt spredte seg fra Frankrike til å bli et internasjonalt nettverk.

- *Transparency International (TI)* ble etablert allerede i 1993 av en gruppe personer med bakgrunn fra mellomstatlig virksomhet og internasjonalt næringsliv under ledelse av *Peter Eigen*. Organisasjonens formål var å bekjempe korrupsjon. Dette utviklet seg raskt til et internasjonalt nettverk og ble etablert i Norge i 1999, der organisasjonen også har engasjert seg i spørsmål knyttet til skatteflukt og skatteparadiser.
- Organisasjonen *Global Witness* lanserte i 1999 rapporten «A Crude Awakening», som avdekket tilsynelatende medvirkning fra olje- og bankindustrien i plyndringen av statlige midler i løpet av Angolas 40 år lange borgerkrig. Den konkluderte med et offentlig krav til oljeselskapene som jobber i Angola om å offentliggjøre hva de betaler, eller "publish what you pay". I juni 2002 lanserte *Global Witness* den verdensomspennende *Publish What You Pay (PWYP)*-kampanjen med krav som senere har blitt kjent som land-for-land rapportering (LLR) og senere utvidet land-for-land rapportering (ULLR). Nettverket ble etablert i Norge i 2006 i et samarbeid mellom *Fellesrådet for Afrika, Kirkens Nødhjelp, FIVH og TI Norge*.

Making Transparency Possible

- Inspirert av blant annet norsk-fødte *Eva Joly* (da kjent som Frankrikes mest nådeløse og ubestikkelige korrupsjonsjeger), Attac, Oxfams rapport om skatteflukt i 2000, ideen om LLR m.v. gikk engasjerte enkeltpersoner, aktivister og forskere, under ledelse av *John Christensen*, sammen om en formell etablering av *Tax Justice Network* i London i 2003. Tax Justice Network (TJN) - Norge er en uavhengig søsterorganisasjon i Tax Justice Network-familien, som en del av den internasjonale paraplyorganisasjonen *Global Alliance for Tax Justice*. Den ble etablert i Norge i 2009 - etter flere års tett samarbeid med blant andre Attac Norge. *Sigrid Klæboe Jacobsen*, som har vært daglig leder siden etableringen, var tidligere skattepolitiske ansvarlig i Attac Norge.

tax justice network
Norge

Faksimile fra Aftenposten
20. november 2005

« Hvis norske politikere er interessert i å forbedre velferdsgodene våre og fjerne den ekstreme fattigdommen, bør de trekke hodene opp av sanden og ta tak i det internasjonale skatteregimet. Et første skritt for å stanse kapitalflukten bør være nedleggelse av skatteparadisene. Automatisk informasjonsutveksling mellom skattemyndighetene må innføres og det må kreves større åpenhet i bankindustrien. Den internasjonale koordinering som trengs for å få til dette burde begynt under FNs toppmøte med en utvidet strategi for økonomisk og sosial utvikling. Vi håper den nye regjeringen slutter å gjemme seg bak verdens største bistandsbudsjett.

*Sigrid Klæboe Jacobsen og Birgit Udem (Attac Norge)
i kommentar i Aftenposten 20. november 2005*

- På FN-konferansen om bærekraftig utvikling i Johannesburg høsten 2002 (Rio+10) lanserte den britiske statsministeren *Tony Blair*, med støtte fra bl.a. Verdensbanken, *Extractive Industries Transparency Initiative (EITI)*. Inspirert av bl.a. PWYP-kampanjen var formålet å etablere en internasjonal standard for åpenhet i olje-, gass- og gruveindustriene. EITI ble finansiert av privat sektor og enkelte statlige aktører og sekretariatet for håndheving av standardene har siden 2007 ligget i Oslo.

Sivilsamfunnets og informasjonsstøttens bidrag:

Etableringen av de nye internasjonale nettverkene har vært av stor betydning for å øke kunnskapen og engasjementet, så vel som utvikling av politikk, knyttet til skatteflukt og skatteparadis. Dette gjelder ikke minst sivilsamfunnsnettverkene Attac, PWYP Norge og TJN Norge, som har bidratt vesentlig til å løfte utfordringene på dette feltet fra et begrenset fokus på korrupsjon og hvitvasking til å bli et sentralt tema på den utviklingspolitiske dagsorden. Ved å trekke på kunnskap og kompetanse i de internasjonale nettverkene har de norske avdelingene av disse nettverkene bidratt - i tråd med Stortingets føringer for informasjonsstøtten - til «å fremme demokratisk deltakelse, kritisk debatt og kunnskap» om disse viktige utviklingspolitiske temaene. Attac har mottatt informasjonsstøtte fra og med 2003, mens TJN Norge først fikk egen rammeavtale med Norad i 2011. TJN Norge fikk likevel finansiert mye virksomhet på dette feltet med informasjonsstøtte fra Norad, gjennom samarbeid med andre organisasjoner om tiltak finansiert med årlige tilleggstilskudd fra Norad og ikke minst gjennom samarbeid med Attac før etablering av egen organisasjon i Norge. Både TI Norge og PWYP Norge har primært mottatt andre former for økonomisk støtte fra Norad, men i de senere årene har også mye av virksomheten til PWYP Norge blitt finansiert med informasjonsstøtte (2012-2017).

Eksempel på bruk av informasjonsstøtte:

Informasjonskampanje om skatteunndragelser (Attac 2006)

Siden etableringen i 2001 har kampen mot skatteparadis vært en del av grunnlaget for virksomheten til Attac Norge. Imidlertid var deres hovedfokus de første årene på andre områder knyttet til den økonomiske globaliseringen, herunder innsats for skatt på internasjonale valutatransaksjoner (Tobin-skatt). Det var først i 2005-2006 at de med kunnskapsoppbygging og en omfattende kampanje, finansiert med informasjonsstøtte fra Norad, kunne gjøre et løft som bidro til å sette skatteparadis og skatteunndragelser på den utviklingspolitiske dagsorden i Norge.

Med tilleggstilskudd til opplysningsarbeid fra Norad i 2005 bidro Attac Norge til ny kunnskap på dette feltet gjennom en utredning om skatteflukt og skatteplanlegging. Utredningen - *Learning the Lessons - reorienting Development. Which way forward for Norwegian Development policy* - ble utført av *Sony Kapoor*, som den gang var rådgiver for TJN og Christian Aid i Storbritannia og i dag leder den internasjonale tenketanken Re-Define. Utredningen ble ferdigstilt våren 2006. I Attacs rapport til Norad om tiltaket sto det bl.a.:

«Rapporten omhandler hvordan skatteflukt og skatteunndragelser utgjør en større trussel mot utviklingsland enn dagens "utviklingstemaer" som handel og bistand. Statistikk i rapporten viser at for enkelte utviklingsland utgjør skatteflukt ut av landet mange ganger mer enn summen av for eksempel gjeldsslette. Rapporten peker på at fokuset i utviklingspolitikken så langt har dreid seg om å øke tilstrømming av kapital ved å øke bistand, øke FDI (foreign direct investment), remisser etc. Handelsdebatten fokuserer også på tilstrømming ved å øke eksportkapasitet. Pengestrømmene ut av landene har så langt blitt oversett. Rapporten er dermed et svært viktig bidrag i å synliggjøre problemet.»

Rapporten inngikk i og ble en viktig del av grunnlaget for Attacs videre arbeid med skatterettferd, bl.a. ved distribusjon til organisasjoner og enkeltpersoner gjennom det nyoppstartede nettverket "Nordic Tax Justice Network", innsats overfor media og som en del av lokallagenes informasjonskampanje om skatteunndragelser sommeren/høsten 2006. Også denne informasjonskampanjen ble finansiert gjennom Norads ordning for tilleggstilskudd til opplysningsarbeid.

I forbindelse med informasjonskampanjen ble skattespørsmål et sentralt tema på skoleringsseminar for medlemmene av Attacs lokallag. Et informasjonshefte på norsk, «Skitne penger», ble distribuert til samtlige medlemmer, så vel som til politikere og andre organisasjoner. I tillegg ble det utarbeidet en egen ressurside om skatteunndragelser på Attacs nettsider og trykket opp løpesedler og klistremerker som ble spredt gjennom organisasjonens medlemmer. Videre ble internasjonal skatterettferdighet tema for et temanummer av medlemsbladet *Tuveier*, med blant annet skribenter som *Riaz Khalid Tayob* fra Seatini i Sør-Afrika og *Ananta Kumar Giri*, som jobbet ved Madras institute of Development Studies i India, så vel som gjennom et arrangement på Globaliseringskonferansen i Oslo om høsten. Omlag 150 tilhørere hørte *John Christensen* fra

TJN, *Geir Akselsen (Ap)* fra Finansdepartementet, *Marte Nilsen* fra Attac og *Christoffer Klyve* fra Utviklingsfondet innlede om og diskutere temaet: "Plugging the leaks – Putting tax and capital flight on the development agenda". Temaet ble også drøftet av Nilsen og Christensen i en kronikk i Dagbladet parallelt med konferansen.

Informasjonsstøtten – eksempler

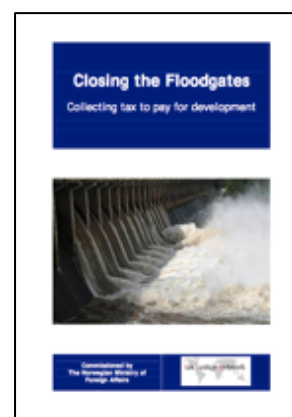
2006-2009: Den rødgrønne regjeringen erklærer krig mot skatteparadis

Etter stortingsvalget høsten 2005 ble det regjeringsskifte, der regjeringen Stoltenberg II – *Den rødgrønne regjeringen* bestående av Ap, SV og Sp - tok over etter regjeringen Bondevik II. I regjeringens politiske plattform, Soria Moria I, sto det blant annet at regjeringen vil «arbeide for internasjonale skatteavtaler som begrenser muligheten for skatteunndragelser». Dette ble en viktig sak for Den rødgrønne regjeringen.

- I desember 2006 erklærte utviklingsminister *Erik Solheim (SV)* og finansminister *Kristin Halvorsen (SV)*, sammen med spesialrådgiver i Norad, *Eva Joly*, «krig mot skatteparadis» i forbindelse med lanseringen av UD's nye antikorrupsjonsprosjekt.

« Rapporten fra Tax Justice Network inneholder forslag om en rekke mottiltak, både slike som hvert enkelt land kan gjøre, det som krever internasjonal handling og slike som har form av spesiell hjelp til utviklingsland. Blant det viktigste de enkelte land nå kan gjøre er å la begrepet «korrupsjon» omfatte skattesnyteri. Dessuten bør det kreves full åpenhet i alt som gjelder skatter og internasjonale betalinger med detaljerte opplysninger. Dette gjelder ikke minst multinasjonale selskaper som er blant de største skattesnyterne.

Tidl. Finansminister Per Kleppe (Ap)
i innlegg i *Dagsavisen* 11. mai 2006.

- På oppdrag fra UD utarbeidet TJN i London rapporten «Closing the Floodgates – Collecting Tax to Pay for Development», som ble lagt fram sommeren 2007, med en rekke anbefalinger om hva som kan gjøres i kampen mot skatteflukt og skatteparadis.
- I september 2007 kunngjorde UD at Norge skal lede en ny internasjonal arbeidsgruppe som skal se på hvilken rolle skatteparadisene spiller når det gjelder kapitalflukt fra utviklingsland. Denne arbeidsgruppen, «Task Force on Illicit Financial Flows», ble etablert innenfor Verdensbankens «Leading Group on Solidarity Levies to Fund Development». Gruppen avla sin sluttrapport i november 2008.
- I juni 2008 nedsatte miljø- og utviklingsminister Erik Solheim (SV) det såkalte «kapitalfluktutvalget», som avga sin rapport, NOU 2009:19 Skatteparadis og utvikling – tilstand, analyser og tiltak, i september 2009.

« Skatteparadisene hindrer vekst i fattige land fordi de gjør det lettere for maktelitene å berike seg av fellesskapets verdier og undergraver etablering av effektive skattesystemer i slike land.

Kapitalfluktutvalgets leder, Guttorm Schjelderup
i forbindelse med avgivelse av rapporten.

- 13. februar 2009 la Den rødgrønne regjeringen fram meldingen «Klima, kapital og konflikt - norsk utviklingspolitikk i et endret handlingsrom», med et eget kapittel om «ulovlig kapitalflukt og skatteparadis». Denne ga for første gang Stortinget anledning til grundig behandling av dette temaet. I sin innstilling merket Stortingets utenrikskomité seg «det fokus meldingen har på globaliseringens effekt på store kapitalforflyttinger» og at «illegitim kapitalflukt ut av fattige land og inn i såkalte skatteparadis utgjør trolig 7-8 ganger mer enn den bistanden som kommer inn».

- En evaluering av Norges internasjonale pådriverarbeid på ulike felt, utført på oppdrag av Norads evalueringsavdeling, konkluderte i 2016 at Norge, til tross for begrensede midler, har spilt en viktig og ledende rolle i løfte disse spørsmålene på den internasjonale dagsorden.

Sivilsamfunnets og informasjonsstøttens bidrag:

Den rødgrønne regjeringens erklæring av «krig mot skatteparadiser» var et politisk gjennomslag på dette feltet i Norge, som bidro til å løfte disse spørsmålene på den internasjonale arena. Attac Norge, som med informasjonsstøtte fra Norad hadde bygget opp kunnskap på dette temaet, var en aktiv pådriver, samtidig som stadig flere sivilsamfunnsaktører engasjerte seg på dette feltet, bl.a. gjennom etablering av PWYP Norge. For flere av disse var informasjonsstøtten med på å muliggjøre dette økende engasjementet og sammen bidro de til å forme Den rødgrønne regjeringens arbeid på dette feltet, slik det bl.a. gikk fram av Norads evaluering av Norges internasjonale pådriverarbeid i 2016. Deres løpende virksomhet og ulike tiltak, med informasjonsstøtte fra Norad, var dagsordenssettende, bidro til at temaet fikk oppmerksomhet i media og løftet opp ulike utfordringer og mulige løsninger.

Eksempel på bruk av informasjonsstøtte:

Skatteflukt og skatteparadiser får økende oppmerksomhet i mediene

Informasjonsstøtten bidro til at en rekke sivilsamfunnsaktører i økende grad engasjerte seg i arbeidet mot skatteflukt og skatteparadiser. Dette bidro, sammen med regjeringens «krig mot skatteparadiser» til at slike temaer fikk økende oppmerksomhet i media. Et søk på «skatteparadis» i Aftenpostens arkiv viser for eksempel 38 treff i 2006, 46 i 2007, 55 i 2008 og 122 i 2009. Et tilsvarende søk i Dagbladet ga 21 treff i 2006, 29 i 2007, 28 i 2008 og 42 i 2009. Fortsatt hadde mange av mediens egne saker fokus på enkeltpersoners og selskapers skatteunndragelser, men stadig oftere formidlet mediene oppslag og kommentarer fra sivilsamfunnet som tok opp temaet i et utviklingspolitisk perspektiv og utfordret norske myndigheter, slik for eksempel initiativtakerne til etablering av PWYP Norge gjorde i en felles kronikk i Dagbladet 16. oktober 2006 (se nedenfor).

«Norge bør forplikte seg til å gjennomføre initiativet for åpenhet innen oljebransjen i vårt eget land, i solidaritet med oljeproduserende utviklingsland. Å la det være er dobbeltmoral.

Jan Borgen (TI Norge), Atle Sommerfeldt (Kirkens Nødhjelp), Guro Almås (Fellesrådet for Afrika) og Arild Hermstad (FIVH), på vegne av PWYP Norge, i en kronikk i Dagbladet 16. oktober 2006

Eller slik Attac Norge og TJN gjorde i forkant av Globaliseringskonferansen i 2006:

«Til og med statseide bistandsfond som Norfund får lov til å investere i fond som er registrert i skatteparadiser. Rangert blant verdens minst korruperte stater, bør Norge gripe sjansen til å føre an i kampen mot global korrupsjon og ta initiativet til at saken blir satt på den internasjonale dagsordenen.

Marte Nilsen (Attac Norge) og John Christensen (TJN) i kronikk i Dagbladet 19. oktober 2006

Et annet eksempel er Verdensmagasinet X, som ble drevet av Latin-Amerikagruppene i Norge (LAG), SAIH, Fellestrådet for Afrika og Utviklingsfondet, med informasjonsstøtte fra Norad. I et samarbeid med NRK i juli 2007 kunne de fortelle om «uakseptable investeringer» etter å ha avdekket at oljefondet hadde investeringer i selskaper registrert i skatteparadis. Dette ble slått opp på forsiden i Aftenposten 13 juli (t.h.) under tittelen «Oljepenger til skatteparadis» med følgende ingress:

«Regjeringen trapper opp kampen mot skatteparadis. Likevel investerer staten gjennom det tidligere Oljefondet store summer slike steder. En gjennomgang Verdensmagasinet X har gjort viser at fondet har plassert 13 milliarder kroner i 200 selskaper i skatteparadis.»

« Oljepenger bør ut av selskaper som utnytter paradiserregler, men det vil være nesten umulig å bekjempe skatteparadisene ved hjelp av Statens Pensjonsfond - Utland.

*Tidligere statsminister Kåre Willoch (H)
i kommentar til Aftenposten 13. juli 2007*

Saken fikk mye oppmerksomhet og har senere vært tema for vedvarende informasjons- og pådriverarbeid fra organisasjoner med informasjonsstøtte fra Norad og andre. Etter grundig behandling i regjering og på stortinget kunne Norges Bank ti år senere legge fram et forventningsdokument om skatt og åpenhet.

Eksempel på bruk av informasjonsstøtte: Stortingsvalgkampanje 2009: Steng kasinoet (Attac)

I forbindelse med stortingsvalget 2009 satte Attac Norge fokus på skatterettferdighet gjennom kampanjen "Steng kasinoet", der de ønsket å stimulere til kritisk debatt og utfordre de politiske partiene.

Gjennom en egen brosjyre (Steng kasinoet!) oppfordret Attac velgere til å stille konkrete spørsmål til politikerne på stands, møter eller i andre fora. Spørsmålene handlet om oljefondet i skatteparadis, multinasjonale selskapers unngåelse av skatt og om innføring av finansskatt. Attac gjennomførte også en undersøkelse hos alle partiene og utarbeidet et partibarometer.

« Attac har stilt partiene seks ulike spørsmål om demokratiske reguleringer av finansmarkedet. Ifølge Attacs test stryker alle de tre største partiene, Ap, Høyre og Frp, i tillegg til partiet Venstre, på testen. Det er urovekkende at ingen av de største partiene har planer om å stenge finanscasinoet.

*Emilie Ekeberg og Thomas Andersen (Attac)
i kommentar i Aftenposten 7. september 2009 (t.v.)*

I sin rapport til Norad opplyste Attac at brosjyrene ble meget populære og måtte trykkes opp i to omganger. De ble trykket opp til Attacs sommersamling og spredt ut til de fleste lokallag i Attac. Lokallag arrangerte politikerpanel i anledning valget eller gikk rundt på torg der partiene hadde stand og brosjyrene ble delt ut til folk som var interessert i stortingsvalget.

Informasjonsstøtten – eksempler

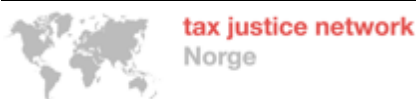
2008-2018: Kampen om (utvidet) land-for-land rapportering

«**Fra å være en total «outsider» som kun hadde støtte blant aktivistiske sivilsamfunnsorganisasjoner, har ideen om land-for-land-rapportering blitt tatt inn i varmen hos organisasjoner som OECD og EU, og en rekke tiltak har blitt lansert som har sitt utspring i ideen om LLR.**»

Peter Henriksen Ringstad (TJN Norge) i tidsskriftet «Praktisk økonomi og finans» 4/2016, utgitt av Universitetsforlaget.

Den rødgrønne regjeringen hadde i 2006 erklært «krig mot skatteparadiser» og bidratt til å løfte temaet på den internasjonale dagsorden, men fortsatt hadde det politiske engasjementet i liten grad blitt omsatt i konkrete tiltak på det utviklingspolitiske feltet. Ett slikt konkret tiltak, som tidlig hadde blitt utviklet innenfor de nye internasjonale nettverkene, var såkalt *land-for-land rapportering (LLR)* eller *utvidet land-for-land rapportering (ULLR)*, som også inngikk som ett av forslagene i rapporten «Closing the Floodgates», utarbeidet av TJN i London på oppdrag fra UD i 2007.

I 2007 gikk imidlertid Europaparlamentet inn for implementering av LLR for utvinningsindustrien og fra og med 2008 trappet norske sivilsamfunnsorganisasjoner, med informasjonsstøtte fra Norad, opp sitt opplysnings- og pådriverarbeid for å LLR/ULLR i Norge og bidro til at dette i årene som fulgte har stått høyt på den politiske dagsorden i Norge.

Hva er land-for-land rapportering?

En rapporteringsstandard som innebærer at selskaper, for hvert land de opererer i, blant annet viser inntekter, utgifter, fortjeneste, skatt og antall ansatte. Dagens gjeldende rapporteringsstandard innebærer derimot at selskaper kun trenger å vise tall på aggregert nivå, for eksempel ett samlet tall for alle land i Afrika og Asia. Flernasjonale selskap flytter overskudd mellom land, ofte via skatteparadiser, for å redusere skatt. Land-for-land-rapportering vil synliggjøre slik flytting av overskudd og dermed gjøre det lettere å oppdage skattejuks.

(hentet fra TJN Norges nettsider august 2018)

Hva er en utvidet land-for-land rapportering?

En utvidet land-for-land rapportering (ULLR) er en rapportering av skattebetalinger i sin naturlige sammenheng; investeringer, produksjon, inntekter, kostnader og ansatte; land for land i notene til selskapets konsernregnskapet for alle land.

Making Transparency Possible

Hensikten med rapporteringsregelen er å dokumentere sammenhengen mellom bl.a. investeringer, inntekter, kostnader og skatteinngang og hindre uønsket skattetilpasning fordi det er svært samfunnsmessig skadelig at (1) samfunn taper skatteinntekter som skal finansiere fellesgoder, (2) det er en konkurranseulempe for selskaper som ikke ønsker å benytte seg av slike teknikker og (3) fordi oppbygging av finansielle muskler i skatteparadiser utenfor det åpne markedet ofte konverteres til politisk innflytelse der særinteresser (skatteparadiser) beskyttes på bekostning av fellesskapets interesser (åpenhet).

(hentet fra PWYP Norges nettsider august 2018)

Arbeidet for å få innført en effektiv LLR/ULLR både internasjonalt og i Norge har gått sakte fremover, til tross for stort engasjement og mye aktivitet. Nedenfor gjengis utdrag fra hvordan den politiske prosessen i Norge har gått. En mer detaljert tidslinje er tilgjengelig på nettsidene til PWYP Norge.

- **2008:** 1) I juni ble utviklingsutvalgets rapport (NOU 2008:14 Samstemt for utvikling?) lagt fram, der ett av forslagene var at Norge burde følge Nigeria og lovfeste prinsippene som lå til grunn for EITI for norske selskaper gjennom LLR.
- **2009:** 1) I juni ble kapitalfluktutvalgets rapport (NOU 2009:19 Skatteparadis og utvikling) lagt fram, der en begrenset variant av LLR inngikk som ett av forslagene. 2) Den rødgrønne regjeringen vant stortingsvalget høsten 2009 og i den nye regjeringsplattformen, Soria Moria II, i kapitlet om «utviklingspolitikk og menneskerettigheter», sto det at regjeringen vil «jobbe for bedre kontroll med finansstrømmene, bekjempelse av skatteparadis og ulovlige internasjonale pengetransaksjoner», men uten at LLR ble nevnt.

- **2010:** 1) I et skriftlig spørsmål på Stortinget i juni fikk finansminister Sigbjørn Johnsen (Ap) spørsmål fra Hans Olav Syversen (KrF) om Norges posisjon til LLR. Johnsen svarte at han ikke hadde konkludert. 2) På høsten etablerte UD det såkalte *dialogprosjektet om kapital og utvikling*, som bl.a. hadde som målsetting å initiere diskusjon om LLR skal inkluderes i selskapers samfunnsansvar.
- **2011:** 1) I mars legger regjeringen fram en handlingsplan mot økonomisk kriminalitet, der regjeringen sier at den vurderer om det kan være grunnlag for innføring av LLR-prinsipper, enten som ledd i prosessen med eventuelle nye EU-regler på området, eller på selvstendig grunnlag. 2) I desember legger Finansdepartementet EU-kommisjonens forslag til LLR ut på høring.
- **2012:** 1) 20. juni kunngjorde finansminister Sigbjørn Johnsen (Ap) at Norge ville innføre LLR fra og med 1. januar 2014. 2) I desember nedsatte Finansdepartementet en arbeidsgruppe som skulle utrede krav til LLR i norsk lovgivning som kunne bidra til å synliggjøre uttak av naturressurser i utvinningsindustrien og pengestrømmene knyttet til slike uttak.

« Vil finansministeren love at åpenhetsloven om utvidet land-for-land-rapportering baseres på åpenhet om de åtte sentrale regnskapstallene som etterspørres av organisasjonen Publish What You Pay (PWYP) i Norge?

Hans Olav Syversen (KrF) i skriftlig spørsmål på Stortinget til finansminister Sigbjørn Johnsen (Ap) i september 2013.

Foto: Stortinget

- **2013:** 1) I mars mottok Finansdepartementet utvalgsrapporten om krav til LLR i norsk lovgivning og i mai ble et forslag til LLR sendt på høring. 2) I spørsmål til finansministeren på Stortinget i september spurte Hans Olav Syversen (KrF) om finansministeren kunne love at åpenhetsloven om ULLR ville bli basert «på åpenhet og de åtte sentrale regnskapstallene som etterspørres av PWYP Norge». Johnsen svarte at «arbeidsgruppens forslag er i stor grad sammenfallende med forslaget fra PWYP Norge». 3) Senere i september la finansministeren fram et begrenset forslag til LLR. 4) I desember, etter stortingsvalget og innsettelsen av regjeringen Solberg I, vedtok Stortinget at Norge skulle innføre begrenset LLR for utvinnings- og skogindustrien.
- **2014:** 1) I skriftlig spørsmål på Stortinget spurte Marianne Marthinsen (Ap) om Finansminister Siv Jensen (Frp) vurderte det slik at LLR-forskriften ville være tilstrekkelig for å synliggjøre uønsket skattetilpasning og om finansministeren var villig til å se på ytterligere skjærping av regelverket for å gjøre loven mer effektiv? Jensen viste til departementets tidligere informasjon om at det legges opp til evaluering etter tre år. 2) Selskapsskattutvalget (Scheel-utvalget) avgav sin rapport, der det ble åpnet for at det kan være aktuelt for Norge å forbedre sin LLR-standard, selv om det ikke er internasjonal enighet om dette.
- **2015:** 1) 19. mars leverte Statoil verdens første land-for-land rapport. 2) I skriftlig spørsmål til finansminister Siv Jensen (Frp) i mai spurte Truls Wickholm (Ap) om oppfølging av LLR-regelverket i lys av en kritisk analyse av Statoils rapport fra PWYP. 3) 5. juni hadde Stortinget interpellasjonsdebatt om ULLR med utgangspunkt i interpellasjon fra Wickholm. 4) I forbindelse med Stortingets

« Stortinget ber regjeringen gjennomgå effekten av forskriften for LLR-rapportering målt mot Stortingets målsetting om å synliggjøre uønsket skattetilpasning og sikre at relevante opplysninger knyttet til LLR-rapporteringen fra datterselskaper og støttefunksjoner i tredjeland fremkommer i regnskapet. Stortinget ber regjeringen også vurdere hvordan det kan etableres et tilsyn med rapporteringspliktige etter LLR-regelverket.

Anmodningsvedtak gjort av et samlet Storting i juni 2015 etter forslag fra Hans Olav Syversen (KrF) på vegne av Arbeiderpartiet, Høyre, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Venstre i forbindelse med behandling av revidert nasjonalbudsjett for 2015.

behandling av revidert nasjonalbudsjett for 2015 fattet et samlet Storting et anmodningsvedtak der de ba regjeringen gjennomgå effekten av LLR-regelverket målt opp mot Stortingets målsettinger. 5) I september stilte Wickholm finansministeren spørsmål om den videre prosessen med styrking av LLR-forskriften. 1 oktober svarte Finansministeren at hun ville vente til det har gått 2 år. 6) 2. desember sendte Finansdepartementet ut et forslag om LLR for skatteformål (OECDs BEPs-forslag) ut på høring.

“ Skatteparadis: Stortinget ga klar beskjed, men regjeringen har nølt med å tvinge selskaper til åpenhet om penger i skatteparadis. Nå gir Finanskomiteen anmerkning.

Ingress i avisa Vårt Land 16. april 2016

Vårt Land 16. april 2016

- **2016:** 1) I midten av april sendte Stortingets kontroll- og konstitusjonskomite brev til Finansdepartementet med anmerkning til oppfølgingen av anmodningsvedtaket Stortinget fattet i 2015. 2) I skriftlig spørsmål til finansminister Siv Jensen (Frp) 21.april spurte Rasmus Hansson (MDG): *Vil finansministeren fremme et høringsnotat om land-for-land rapportering under regnskapsloven § 3-3d i løpet av Stortingets vårsesjon?* Departementet svarte at de tar sikte på å sende ut et høringsnotat i løpet av sommeren. 3) 23. mai drøftet Stortinget en interpellasjon fra Truls Wickholm (Ap) til finansministeren om oppfølging av anmodningsvedtaket og harmonisering av regelverkene (den eksisterende forskriften og LLR for skatteformål).

“ **Aktører kan ta ut naturressurser fra utviklingsland uten at vedkommende land får sin rettmessige andel av disse verdiene. Det er med bakgrunn i dette sistnevnte forholdet at et samlet storting i juni 2015 vedtok at regelverket for LLR i utvinningsindustrien skal omfatte selskap og kapitalstrømmer i og via tredjeland. Hvert år tappes fattige land for milliarder på grunn av skatteunndragelser og kapitalflukt. Dette er penger som landene kunne brukt på undervisning, helse, infrastruktur og andre viktige formål. Skatteunndragelse er sannsynligvis et problem i de fleste land, men det er allikevel utviklingslandene, de fattige landene, som rammes hardest.**

Siri Meling (H) i interpellasjonsdebatten om LLR i Stortinget 23. mai 2016

- 4) Finanskomiteen arrangerte åpen høring om LLR for skatteformål. 5) I september sendte Finansdepartementet ut et forslag til endringer i LLR-forskriften som ledd i oppfølging av Stortingets anmodningsvedtak. 6) 22. desember fastsetter Finansdepartementet endringer i LLR-forskriften, uten at forslaget hadde blitt behandlet i Stortinget.
- **2017:** 1) 13. mars stilte Snorre Valen (SV) skriftlig spørsmål til finansminister Siv Jensen (Frp) om oppfølging av anmodningsvedtaket og forskriftens innretning. 2) 4. april la Valen fram et representantforslag der formålet var å sikre at forskriften om land-for-land-rapportering (LLR) til skattemyndighetene blir endret slik at selskaper må rapportere helt grunnleggende regnskapstall.

I slutten av mai ble forslaget avvist av et flertall i Finanskomiteens innstilling. 3) I april la regjeringen fram «bærekraftsmeldingen» (Felles ansvar for felles fremtid – Bærekraftsmålene og norsk utenrikspolitikk), der det ble vist til at sivilsamfunnet har bidratt til styrking av regelverket for LLR. 4) I juni startet Finansdepartementet evalueringen av LLR-regelverket (rapporteringsregler for utvinnings- og skogindustrien) og evalueringsrapporten fra Deloitte AS ble sendt på høring i oktober.

- **2018:** 1) 30. april rettet Kari Elisabeth Kaski (SV) spørsmål til finansminister Siv Jensen (Frp) om hvordan evalueringsrapporten om LLR-regelverket vil bli fulgt opp. 7. mai svarte finansministeren at evalueringen ville bli fulgt opp i lys av forslag til direktivendringer i EU behandlingen av anmodningsvedtak nr. 48 (2016-2017) om plikt til land-for-land-rapportering etter regnskaps- og verdipapirlovgivningen for selskaper som har land-for-land-rapportering til skattemyndighetene.

Sivilsamfunnets og informasjonsstøttens bidrag:

Gjennom en lang rekke opplysningstiltak, herunder rapporter, kampanjer, seminarer, nettverksarbeid, mediearbeid og aktivt pådriverarbeid overfor norske myndigheter har sivilsamfunnet bidratt til kunnskap, kritisk debatt og demokratisk deltakelse i arbeidet med LLR/ULLR. Dette bidro til at LLR ble innført i 2014 og at arbeidet med styrking av LLR/ULLR har stått høyt på den politiske dagsorden i hele perioden. Mye av dette arbeidet har vært muliggjort gjennom informasjonsstøtte fra Norad, som i tillegg til å finansiere de mange opplysningstiltakene har bidratt til å bygge kompetanse, kapasitet og engasjement i et bredt mangfold av norske organisasjoner, media, fagmiljøer og politiske miljøer og et omfattende pådriverarbeid overfor Storting og Regjering.

Disse Changemakerne har grunn til å være stolte. De har fått til land-for-land rapportering.

Daværende finansminister Sigbjørn «Siggy» Johnsen (Ap) til NRK i forbindelse med framleggelsen av statsbudsjettet for 2014.

Foto: Changemaker

Dialogen har bidratt til økt oppmerksomhet i Regjeringen omkring de utviklingsrelaterte virkningene av norsk politikk og til økt gjensidig forståelse av muligheter og dilemmaer. Den har også bidratt til endringer i politikken, som for eksempel i revisjonen av regelverket for land-for-land rapportering som er i gang.

*Regjeringen (Solberg I) om UD's dialog med sivilsamfunnet i arbeidet for en mer samstemt politikk for utvikling i Meld. St. 24 (2016–2017)
Felles ansvar for felles fremtid — Bærekraftsmålene og norsk utviklingspolitikk*

Eksempel på bruk av informasjonsstøtte: TJNs rapport om LLR oversettes til norsk (Attac 2008)

“ Det finnes en enkel og billig vei til åpne og rettfærdige markeder. Multinasjonale selskaper kan begynne å rapportere hvor mye de tjener og skatter i hvert enkelt land. Dette prinsippet har fått et navn: land-for-land-rapportering, og er på full fart inn som en del av både lovgivning og samfunnsansvar.

Sigrîd Klæboe Jacobsen (den gang Attac) under tittelen «Noen ganger er det enkelt» på sin blogg på skattebetaleren.no i juni 2008

I 2008 utga Tax Justice Network en rapport om LLR. Med informasjonsstøtte fra Norad fikk Attac Norge, som var medlem av TJN, oversatt og utgitt rapporten på norsk. Det var første gang det forelå informasjon om LLR på norsk.

Rapporten ble brukt av Attac Norge til opplysningsarbeid, internskolering og pådriverarbeid og inngikk i deres kampanje om spekulasjonsøkonomi og skatteparadis, som det året ble finansiert over UD's Refleksmidler. Rapporten og kampanjen ble en forløper for det engasjementet mange sivilsamfunnsorganisasjoner og andre etter hvert utviste på dette feltet.

Eksempel på bruk av informasjonsstøtte: Fasteaksjon med fokus på kapitalflukt og LLR (Kirkens Nødhjelp og Changemaker 2011-2012)

I sin politiske plattform for 2009-2013 satte Kirkens Nødhjelp som mål at "Norge må innføre pliktig rapportering på land-for-land-nivå for alle norske selskaper, inkludert selskaper med statlige eierandeler". Formålet med dette var å gjøre det lettere å avdekke ulovlig skattetilpasning og kapitalflukt fra utviklingsland via skatteparadis.

Kirkens Nødhjelp tok opp dette i sitt arbeid gjennom en mindre kampanje og rapporten "Den virkelige skattesmellen" i 2010 og fulgte bl.a. opp gjennom sin årlige fasteaksjon i 2011 og 2012 – i samarbeid med ungdomsorganisasjonen Changemaker.

- Vi vil vite at norske selskaper ikke snyter på skatten i utviklingsland, var kravet som ble utviklet til denne kampanjen og som dannet grunnlaget da kravet ble tatt videre året etter, som tema for organisasjonens beslutningspåvirkende kampanje i forbindelse med den årlige Fasteaksjonen i 2011. Denne ble gjennomført i samarbeid med Changemaker og med krav om at Norge skulle innføre land-for-land rapportering (LLR). Som ledd i kampanjen ble det laget en rapport om hvor åpne de ti største selskapene på Oslo Børs er om skatt i utlandet.

Ill: Hentet fra brosjyre for Fasteaksjonen 2011

De to organisasjonene nådde bredt ut med informasjon om "skattesnusk og urettferdige skatteregler" og samlet inn omlag 15.000 underskrifter på krav om innføring av LLR. Da disse ble overlevert finansminister Sigbjørn Johnsen (Ap) ga han positive signaler om at dette var noe han ville se nærmere på.

« Den gjennomgående mangelen på gjennomsiktighet som er vist i denne rapporten, gjør det vanskelig å vite hvorvidt et selskap oppfyller sine skatteforpliktelser når det opererer i utlandet. Mangelen på regnskapskrav om hvor mye skatt selskaper betaler på landnivå, muliggjør dette. Dette synliggjør at det kan være et behov for en regnskapsstandard som inkluderer innsyn i skattebetaling og omsetning i det enkelte land. Et eksempel på dette kan være land for land-rapportering.

Utdrag fra konklusjonen i Kirkens Nødhjelps rapport om åpenhet blant selskaper på Oslo Børs i 2011, som inngikk i arbeidet for LLR.

Erfaringene i 2011 bidro til at Kirkens Nødhjelp og Changemaker valgte å gjenta dette tematiske fokuset og kravet om innføring av LLR også gjennom Fasteaksjonen i 2012.

I forbindelse med Fastaksjonen 2012 valgte Kirkens Nødhjelp også å involvere sin aktivistbase, som hadde blitt vesentlig styrket i 2011 og omfattet 20.000 aktivister, samtidig som Changemaker valgte å følge opp de positive signalene fra finansministeren gjennom en egen "fan-klubb" for "Siggy". De etablerte nettsiden "siggy.no", med "100 grunner til å digge Siggy", samtidig som aktivister fra Changemaker hver fredag møtte opp foran Slottet i Oslo for å heie på finansministeren (Sigbjørn "Siggy" Johnsen) når han var på vei inn på Slottet til Statsråd. Totalt samlet kampanjen inn rundt 34 000 underskrifter over to år, og ved overlevering i juni 2012 lovet Sigbjørn Johnsen at Norge skulle innføre land-for-land rapportering fra nyttår 2014.

Foto: Changemaker

Skatteflukt og LLR ble også tatt inn i konfirmantundervisning og Kirkens Nødhjelp skrev i sin rapport til Norad at vel 40.000 konfirmanter ble eksponert for budskapet.

Eksempel på bruk av informasjonsstøtte: Informasjonsarbeid om ULLR (PWYP Norge 2012-2017)

PWYP Norge ble etablert i 2006 og ble finansiert av bidrag fra medlemsorganisasjoner, tilskudd fra Fritt Ord, prosjektmidler fra UD's dialogprosjekt og fikk 2010-2012 støtte fra Norad til samarbeid med sivilsamfunnsorganisasjoner i Sør gjennom TRACE-programmet. I 2012 fikk PWYP Norge for første gang også informasjonsstøtte fra Norad for bl.a. å drive opplysningsarbeid om det som har vært ett av kampanjens sentrale saker i årene som fulgte: innføring av utvidet-land-for-land-rapportering (ULLR).

Da PWYP Norge lanserte sitt forslag om ULLR i januar 2012 var det et resultat av kunnskapsproduksjon organisasjonen allerede hadde drevet i flere år, utviklet i et samarbeid med revisjons- og jusseksperter. Det ble lansert som et konkret lovforslag, som i følge PWYP Norge vil kunne gi nødvendig informasjon om flernasjonale utvinningsselskapers virksomhet, slik at korrupsjon og kapitalflukt kan synliggjøres og hindres. De pekte på at forslaget hadde blitt utviklet i tråd med hvordan selskaper i olje-, gass- og gruveindustrien allerede konsoliderte sine regnskaper og at det derfor ville være enkelt og kostnadseffektivt å innføre. Forslaget ble presentert for EU i en egen rapport i 2013 (ill. t.h.) og vakte raskt interesse både internasjonalt og i Norge, der Hans Olav Syversen (KrF) i et skriftlig spørsmål til finansminister Sigbjørn Johnsen (Ap) i september 2013 ville vite om finansministeren kunne «love at åpenhetsloven om utvidet land-for-land-rapportering baseres på åpenhet om de åtte sentrale regnskapstallene som etterspørres av organisasjonen PWYP Norge?». Og da Finansdepartementet høsten 2016 sendte et forslag om

LLR ut på høring fikk PWYP Norge full tilslutning til sitt forslag i høringsinnspillet fra en av de sentrale internasjonale aktørene på dette feltet, Global Financial Integrity (GFI).

“ OECDs LLR-innsats er et gulv, ikke et tak. Når offentlige og/eller regjeringer føler at ytterligere informasjon er nødvendig for å fullt ut forstå de ulike internasjonale opplegg for skatteunndragelse som har spredt seg gjennom de siste årene, har de sin fulle rett til å kreve utlevering av ytterligere opplysninger fra selskaper. Til dette formål gir vi vår fulle tilslutning til, og oversender som vårt eget, høringsinnspillet fra PWYP Norge datert 14. november 2016, hvis innhold er innarbeidet her som referanse. De har overbevisende hevdet at Norge kan og bør kreve tilleggsinformasjon fra bedrifter for å tilfredsstille de betydelige utfordringene som er forbundet med dagens voldsomme profit-forskyvning (profit-shifting).

*Raymond Baker, President i Global Financial Integrity (Washington)
I høringsinnspill til Finansdepartementet 22. November 2016*

Gjennom et stort antall analyser og rapporter, et bredt kontaktnett, konferanser, aktivt mediarbeid, pådriverarbeid og annen innsats har PWYP Norge bidratt vesentlig til kunnskap, kritisk debatt og demokratisk deltakelse i arbeidet med LLR og oppsummerte selv sine viktigste resultater slik i sin årsrapport til Norad for 2016:

- ✓ PWYP Norge har løftet politikforslaget om utvidet land-for-land rapportering (ULLR) til å bli en internasjonal prioritering som nå også internasjonale organisasjoner stiller seg bak og fremmer. PWYP Norge har som den eneste avdelingen i PWYP-nettverket arbeidet for å bygge bro mellom arbeidet mot korrupsjon i utvinningsindustrien med arbeidet mot skatteunngåelse i utvinningsindustrien. Effekten er at PWYP Norges prioriteringer er blitt internasjonale prioriteringer i PWYP-nettverket internasjonalt. Det fører til en mer og bedre kunnskap og debatt om tema internasjonalt. Vi omtaler resultatet fordi frem til 2016 har PWYP Norge fått finansiering under Samarbeid med sivilsamfunn i Sør, og dette er et resultat av et langvarig samarbeid med Sør.
- ✓ Utvidet land-for-land rapportering (ULLR): I 2016 viste Finansdepartementet i sitt høringsnotat – Endringer i forskrift om land-for-land rapportering at høringsforslaget inneholdt elementer fra forslag spilt inn fra sivilsamfunn, herunder Publish What You Pay Norway (PWYP Norge). PWYP Norges spørsmål og innspill til Finansdepartementet har vært i rimelig grad korrekt angitt i høringsnotatet. Flere av PWYP Norges innspill har medført sterke forbedringer i forslaget i høringsnotatet. Effekt av PWYP Norges påvirkningsarbeid er at PWYP Norges langsiktig og kontinuerlig arbeid opp mot utvidet land-for-land rapportering har ført både til forbedringer i høringsnotat – endringer i forskrift om land-for-land rapportering og i endelig forskrift om land-for-land rapportering. En ekstern evaluering konkluderte også med at det var bred enighet om at PWYP har hatt avgjørende innflytelse norsk åpenhetslovgivning og at norsk lovgivning ikke hadde vært den samme uten PWYP Norge.
- ✓ Endring av rapportering hos norske oljeselskaper. PWYP Norge har analysert Statoils rapporteringer over tre år. PWYP Norges analyse av Statoil sin land-for-land rapport for 2014 viste at det har blandet inn tall fra nedstrømsvirksomheten. Det førte til Stortingsdebatt og oppmerksomhet i media. PWYP Norges bruk av data i sin argumentasjon og oppmerksomheten som fulgte med gjorde at Statoil endret sin rapportering påfølgende regnskapsår viste PWYP Norges analyse av Statoil sin land-for-land rapport for 2015. PWYP Norges analysen av Statoils land-for-land rapport for 2015, som var presentert i briefing «Det Statoil rapporterte og det Statoil burde ha rapportert», har vist at Statoil lett kunne ha rapportert på et meningsfullt åpenhetskrav, kalt utvidet land-for-land rapportering, på en side. Effekten av analyse er at Statoil har forbedret sin rapportering igjen for 2016. PWYP Norge har motbevist argumenter om at utvidet land-for-land rapportering er dyrt, krever nye rapporterings- og regnskapssystemer, at informasjonen i utvidet land-for-land rapportering vil være så omfattende at det ikke finnes noe form som kan presentere rapporten. Statoil greier å gjøre dette på nær en halv side.

2014-2017: De internasjonale lekkasjene – LuxLeaks / SwissLeaks / Panamapapirene / Paradispapirene

Det internasjonale gravenettverket *International Consortium of Investigative Journalists (ICIJ)* er et globalt nettverk av journalister og mediehus, som har bidratt til en rekke avsløringer om skatteflukt og bruk av skatteparadis gjennom eget gravearbeid og gjennomgang av lekkede dokumenter de har mottatt fra andre. Blant disse prosjektene er LuxLeaks, SwissLeaks, Panamapapirene og Paradispapirene de meste kjente og i Norge fikk særlig de to siste betydelig oppmerksomhet gjennom Aftenpostens deltakelse og omfattende dekning av lekkasjene.

- **2014:** *LuxLeaks* i november var basert på konfidensiell informasjon om skatteavtaler satt opp i Luxemburg av PricewaterhouseCoopers (PwC), som avslørte Luxemburgs rolle som skatteparadis og bl.a. avdekket den aktive rolle som EU-kommisjonens president, Jean-Claude Juncker, hadde spilt.
- **2015:** *SwissLeaks* avdekket i februar omfattende skatteunndragelser gjennom den sveitsiske avdelingen av en av verdens største banker, HSBC, som tjente penger på å jobbe for noen av verdens største skattesnyltere og kriminelle over hele verden.
- **2016:** *Panamapapirene* ble offentliggjort 4. april og var til da tidenes største dokumentlekkasje, med 11,5 millioner lekkede dokumenter fra advokatfirmaet Mossack Fonseca i skatteparadisene Panama, som avdekket skatteparadisenes sentrale rolle i den globale finansindustrien. På kundelisten deres sto blant annet 12 statsoverhoder/statsledere, over 100 andre politikere, 29 milliardærer og mer enn 200 nordmenn. Dokumentene ble først lekket til den tyske avisen *Süddeutsche Zeitung* og deretter delt videre med Aftenposten (faksimile av avisas forside t.h.) og nær 100 andre mediehus gjennom ICIJ.
- **2017:** *Paradispapirene* ble offentliggjort 6. november og innholdt 13,4 millioner lekkede dokumenter fra advokatfirmaet Appleby, formuesforvalteren Asiatic Trust og 19 selskapsregistre fra steder som er kjent for lav skatt og høy grad av hemmelighet, som Bermuda, Bahamas, Caymanøyene og Malta. Også her ble dokumentene først lekket til den tyske avisen *Süddeutsche Zeitung* og deretter delt videre med Aftenposten (se faksimile av kommentar til lekkasjene av avisas sjefredaktør Espen Egil Hansen) og nær 100 andre mediehus gjennom ICIJ.

Treff i henholdsvis Aftenpostens og Dagbladets arkiver på nett ved søk på «skatteparadis» 2010-2017

	Aftenposten	Dagbladet
2017	142	30
2016	270	44
2015	41	19
2014	27	18
2013	34	19
2012	38	17
2011	46	17
2010	37	16

Panamapapirene og paradispapirene førte til massiv mediedekning og kritisk politisk debatt om de utfordringer skatteparadis og skatteflukt skaper i rike og fattige land i Norge og verden for øvrig, så vel som juridiske og politiske prosesser og endringer nasjonalt og globalt. Et søk på «skatteparadis» i Aftenpostens og Dagbladets arkiver på nett (se boks) viser hvordan dette her hjemme særlig slo ut i Aftenposten.

Sivilsamfunnets og informasjonsstøttens bidrag:

Lekkasjene, som panamapapirene og paradispapirene, var journalistiske graveprosjekter drevet fram av ICIJ, etter at sivilsamfunnet i en årrekke hadde bidratt til at slike spørsmål var satt på dagsorden. For sivilsamfunnet har lekkasjene vært viktige bidrag til ny innsikt og kunnskap som styrker deres langsiktige arbeid på dette feltet. Samtidig har sivilsamfunnet vært viktige aktører i den offentlige debatten som fulgte og politiske pådrivere for endring i lys av avsløringene. Informasjonsstøtten bidro til at norske sivilsamfunnsaktører hadde kompetanse og kapasitet til å følge opp lekkasjene i media og styrke pådriverarbeidet for styrket innsats nasjonalt og globalt med skatteflukt og skatteparadis i det nye politiske handlingsrommet som lekkasjene skapte.

“ Frivillige organisasjoner og journalister er også viktige pådrivere for å sikre fremdrift i arbeidet. Det er derfor grunn til å berømme arbeidet som er gjort i forbindelse med Panama-avsløringene. De kan bidra til å sette nødvendig fart i arbeidet med å bekjempe internasjonal skatteunndragelse og omgåelse av skatteregler.

Uttalelse om «styrket kamp mot skatteunndragelser» vedtatt på Høyres landsmøte i 2016, kort tid etter at panamapapirene ble offentliggjort.

“ Avsløringene i «Paradise Papers» har ført til stor oppmerksomhet rundt skatteparadis og aggressiv skatteplanlegging, og skaper politisk diskusjon om hvordan vi kan styrke skattereglene globalt og sikre større åpenhet. Det er bra! Kompleksiteten og omfanget av grenseoverskridende eier- og selskapsstrukturer, hvor noen benyttes for å skjule inntekter og formue, viser at vi må gjøre en innsats for å beskytte tilliten til skattesystemene. Vi trenger ikke-statlige organisasjoners (NGOers) kontinuerlige engasjement og journalisters oppmerksomhet for å drive dette arbeidet framover og å påvirke holdninger.

Finansminister Siv Jensen (FrP) og skattedirektør Hans Christian Holte
I kronikk i Aftenposten 27.11.2017

Eksempel på bruk av informasjonsstøtte:

Panamapapirene som arena for kunnskapsformidling og kritisk debatt gjennom media (TJN Norge 2016)

- Der arbeidet med egne kommunikasjonskanaler i stor grad handler om å kommunisere til folk som kjenner til oss fra før, er det gjennom å nå ut i etablerte medier at vi kan sette dagsorden, påvirke politikere, og gjøre nye folk oppmerksom på våre tema og vårt arbeid, skrev Tax Justice Network (TJN) Norge i sin årsrapport til Norad for 2016, der mediesynlighet knyttet til panamapapirene ble løftet opp som ett av organisasjonens beste resultater. TJN Norge opplevde en betydelig økning i medieomtalen i 2016 – målsettingen var 55 nyhetsoppslag, men ved årets slutt viste resultatet seg å være 89 oppslag, herunder 15 saker i Aftenposten, 5 i Dagbladet, 7 i Dagens Næringsliv, 6 i NRK og to i VG. De rapporterte dessuten at flere av sakene var toppsaker på nett da de ble lagt ut og at de også ble omtalt i lederkommentarer.

“ Som avsløringene viser er åpenhet om eierskap og verdi plasseringer, skatteparadisenes verste fiende. Det er derfor å håpe at våre politikere går fra ord til handling. Tax Justice Network har i lang tid tatt til orde for en mer offensiv strategi for åpenhet om hvem som eier og hva som eies enn det både OECD og regjeringen legger opp til. Vi får håpe at Panama-avsløringene, som bare er toppen av isfjellet, gir partiene det nødvendige puffet som skal til for å komme helt i mål med dette arbeidet.

Lederkommentar i Dagbladet 5. april 2016

TJN Norge viser i sin rapport til Norad til at mediesynligheten har gitt en massiv anerkjennelse og synlighet for deres arbeide. Dette har igjen bidratt til at organisasjonen er en aktør som Storting og Regjering ser det naturlig å involvere i utformingen av politikk. Bl.a. ble de spurt av Finansdepartementet om å sitte i et utvalg om som skal se på tilretteleggingens rolle i selskapers skattetriksing, herunder begrensninger i advokaters taushetsplikt, et utvalg som ble satt ned som en følge av Panamapapirene og TransOcean-saken. Mediesynligheten forsterket også organisasjonens posisjon inn tunge fagmiljøer i interesseorganisasjoner som normalt ikke inngår samarbeid med frivillige organisasjoner, som samarbeidet med Den norske revisorforening, Finans Norge og Norsk Øko-forum om utgivelse av en rapport knyttet til identifisering av skjulte eiere etter Hvitvaskingsloven (som ble lansert i 2018, finansiert av Finansmarkedsfondet).

Eksempel på bruk av informasjonsstøtte:

Panamapapirene som utgangspunkt for nytt fokus på betydningen av gravejournalistikk og ytringsfrihet i arbeidet med skatteflukt og skatteparadis (PWYP Norge 2016)

Med informasjonsstøtte fra Norad arrangerte PWYP Norge i 2016 en større 3-dagers konferanse, *Making Transparency Possible*, i samarbeid med bl.a. Høgskolen i Oslo og Akershus (nå OsloMet) og SKUP, der en av dagene var satt av til å sette fokus på gravejournalistikkens betydning for å avdekke skattesnusk. De stilte følgende spørsmål: Hvilke metoder bruker journalistene? Hvordan klarer de å stå imot de mektige

multinasjonale selskapene og regjeringene som motarbeider dem? Innebærer Panamapapirene en ny æra for undersøkende journalistikk?

Deltakerne fikk bl.a. høre 23 gravejournalister fra 13 land fortelle om sine erfaringer, herunder Christian Zurita Rón, gravende journalist fra Ecuador som ble saksøkt av presidenten selv for å bruke sin ytringsfrihet da han eksponerte at oljekontrakter ledet til hemmelige kontoer i Panama og til presidentens bror og Jan Lucas Strozky, undersøkende journalist som arbeidet med Swiss leaks, Lux leaks og Panamapapirene. Med støtte fra Fritt Ord ble journalistenes beretninger i 2018 gjort tilgjengelig på PWYP Norges nettsider både på norsk og engelsk.

Eksempel på bruk av informasjonsstøtte:

Rapport om panamapapirene og plyndringen av Afrika (TJN Norge, Kirkens Nødhjelp, Redd Barna og TJN Africa 2016)

Med informasjonsstøtte fra Norad (og egne midler) samarbeidet TJN Norge, Redd Barna og Kirkens Nødhjelp med TJN Africa om utarbeidelse av en rapport om panamapapirene og plyndringen av Afrika (Panama Papers and the Looting of Africa). Målsettingen var å få ekstra fokus på hvordan skatteflukt og skatteparadis rammer Afrika.

“ At vi snakkar om korrupsjon i afrikanske land er ikkje noko nytt. Det nye med Panama-papira er at vi må spørje: Korleis kan dei rike landa legge press på leiarane våre om å gjere noko med korrupsjonen, samtidig som dei rike landa legg føringane for infrastrukturen som gjer at korrupsjonen kan skjulast? Skatteparadisa er supply-sida av korrupsjonen.

*Alvin Mosioma, leder for Tax Justice Network Africa
Til avisa Vårt Land 23. August 2016*

Rapporten ble lansert under Arendalsuka 2017 i et samarbeid med Aftenposten (som streamet arrangementet på egne nettsider).

Rapporten ble presentert av rapportforfatteren Alvin Mosioma, som leder TJN Africa. Den ble senere også lansert på et eget Kulturhuset i Oslo, der 50-60 mennesker deltok. Rapporten fikk oppmerksomhet i Aftenposten og Vårt Land og anbefaling på Twitter fra Trond Eirik Schea, som leder Økokrim.

Informasjonsstøtten – eksempler

2018 - : Ny giv med ny utviklingsminister

En evaluering av Norges støtte til politisk pådriverarbeid i internasjonale fora, utført på oppdrag for Norads evalueringsavdeling i 2016, fant at «Norges innsats med finansiering, samtaler og formidlingsarbeid (har) spilt en viktig og ledende rolle i å løfte ulovlig kapitalflyt på den internasjonale dagsorden», men også at dette endret seg etter stortingsvalget i 2013: "I 2013 vant en sentrum-høyre koalisjon valget. Selv om landet fortsatt anerkjente betydningen av denne agendaen, så trakk Norge seg tilbake fra sin lederposisjon." I regjeringen Solbergs politisk plattform fra 2013 (Sundvolden-plattformen) ble da heller ikke skatteparadis og kamp mot skatteunndragelser nevnt og posten som utviklingsminister ble avvirket. Dette endret seg imidlertid etter stortingsvalget i 2017, da regjeringen Solberg ble utvidet, Venstre trådte inn i regjeringen på basis av Jeløya-plattformen i januar 2018 og posten som utviklingsminister ble gjeninnført. Det vil kunne legge grunnlag for at Norges innsats i arbeidet med skatteflukt og skatteparadiser i et utviklingspolitisk perspektiv blir styrket i årene fremover.

Utviklingsminister Nikolai Astrup (H)
Foto: Wikimedia Commons

- **17. januar** blir regjeringen Solberg utvidet med partiet Venstre, posten som utviklingsminister blir gjeninnført og i avsnittet om utenriks og utvikling i den nye regjeringsplattformen, Jeløya-plattformen, står det at regjeringen vil «arbeide for internasjonal bekjempelse av ulovlig kapitalflukt og skatteunndragelse, svart økonomi og korrupsjon».
- **13. februar** stilte Knut Arild Hareide (KrF), i en interpellasjon til utviklingsminister Nikolai Astrup (H), følgende spørsmål: Hvilke tiltak vil regjeringen iverksette for å styrke skatteadministrasjonen i samarbeidsland og bekjempe ulovlig kapitalflukt og korrupsjon? I debatten 8. mars svarte Astrup bl.a. at «Norge er og skal være en pådriver for at utviklingsland får på plass gode skattesystemer og øker innsatsen mot korrupsjon og ulovlig kapitalflyt» og at «I 2018 øker vi derfor innsatsen på dette området med omlag 90 mill. kr, og vi skal nå målet om å bruke minst 268 mill. kr på skatterelatert bistand innen 2020».
- **25. april** varslet utviklingsminister Nikolai Astrup (H), under en utviklingspolitisk spørretime i regi av ForUM, at det vil bli opprettet et bredt sammensatt samstemthetsforum, slik et flertall på Stortinget har anmodet om. Samstemthetsforumet hadde sitt første møte 29. mai og skal spille inn til regjeringens arbeid med en samstemthetsreform, som vil kunne bidra til at Norges samlede innsats i kampen mot skatteflukt og skatteparadis, på tvers av departementer, styrkes.
- **27. april** stilte Kari Elisabeth Kaski (SV) følgende spørsmål til finansminister Siv Jensen (FrP): Når regner regjeringen med å være ferdig med oppfølgingen av evalueringsrapporten om land-for-land-rapporteringsregelverket, og hvordan vil saken følges opp? 7. mai svarte finansministeren at evalueringen ville bli fulgt opp i lys av forslag til direktivendringer i EU behandlingen av anmodningsvedtak nr. 48 (2016-2017) om plikt til land-for-land-rapportering etter regnskaps- og verdipapirlovgivningen for selskaper som har land-for-land-rapportering til skattemyndighetene.
- **15. mai** stilte Kari Elisabeth Kaski (SV) følgende spørsmål til finansminister Siv Jensen (FrP): Jobber finansdepartementet med innføring av et eierskapsregister med utgangspunkt i forslaget fra Hvitvaskingslovsutvalget om et lukket register, eller med utgangspunkt i det enstemmige vedtaket fra Stortinget om et åpent? Jensen svarte 23. mai at innføringen etter hennes syn ville være i tråd

med Stortingets anmodningsvedtak og at «forslaget til lovregler vil derfor legge opp til at offentligheten gis tilgang til opplysninger om reelle rettighetshavere.

- **24. mai** stilte Kari Elisabeth Kaski (SV) følgende spørsmål til finansminister Siv Jensen (FrP): Flere land har etterspurt sterkere samarbeid om internasjonale skattespørsmål i FN. Hvilken rolle mener finansministeren FN bør ha for å sikre et inkluderende skattesamarbeid og hvordan bidrar Norge i dag og hvordan vil Norge delta framover? 31. mai svarte Jensen bl.a. at hun er «enig i at FN har og skal ha en viktig rolle i internasjonalt skattesamarbeid» og at «finansdepartementet vil fortsatt gi aktive bidrag til at FNs viktige skattearbeid fortsetter».
- **22. juli** la finansminister Siv Jensen (FrP) fram et forslag til eierskapsregister (lov om register over reelle rettighetshavere).
- **20. august** skrev utviklingsminister Nikolai Astrup (H), sammen med stortingsrepresentant Mudassar Kapur (H) en kronikk i Dagens Næringsliv med tittelen «Skatteparadis og korrupsjon hemmer utvikling».

Økt åpenhet er viktig for å bekjempe terrorfinansiering, hvitvasking, skatteunndragelser og annen lyssky virksomhet. Et register over reelle rettighetshavere, som vi nå legger til rette for, vil styrke Norges kamp mot økonomisk kriminalitet og finansiering av terrorisme.

Finansminister Siv Jensen (FrP) ved fremleggelse av forslag til eierskapsregister 22. juli 2018

En av årsakene til lav skatteinngang, er omfattende korrupsjon og ulovlig kapitalflukt. Ikke bare unndras store verdier, men det undergraver incentivene til ærlig arbeid og reduserer muligheten til å finansiere skole, helse og andre viktige fellesskapsoppgaver. Anslagene varierer, men den ulovlige kapitalflukten fra utviklingsland kan ifølge tenketanken Global Financial Integrity utgjøre så mye som 1000 milliarder dollar hvert år. Det er i så fall syv ganger mer enn det som blir gitt i bistand.

utviklingsminister Nikolai Astrup (H) og stortingsrepresentant Mudassar Kapur (H) i kronikk i Dagens Næringsliv 20. august 2018

Sivilsamfunnets og informasjonsstøttens bidrag:

Sivilsamfunnets innsats, mye av det med informasjonsstøtte fra Norad, sammen med lekkasjene fra panamapapirene og paradispapirene, bidro til at skatteunndragelser og skatteparadiser sto høyt på dagsorden i forrige stortingsperiode. Mange av sivilsamfunnsorganisasjonene som mottok informasjonsstøtte fra Norad var i hele perioden aktive pådrivere på dette feltet, bl.a. for at slike temaer skulle bli tatt inn i de politiske partienes stortingsvalgprogram. En sammenlikning av valgprogrammene foran valget i 2005 og 2017 viser at mens bare 2-3 partier hadde dette inne i programmene i 2005 (FrP, Ap og SV), så hadde alle partiene til dels fylldige omtaler av dette temaet i 2017. Informasjonsstøtten bidro til at skatteflukt og skatteparadiser var tema for en lang rekke tiltak og aktiviteter i 2017 og mange av organisasjonene som mottok informasjonsstøtte var dessuten aktive pådrivere for gjeninnføring av utviklingsministerposten og en mer samstemt politikk for utvikling med fokus på bl.a. kapitalflukt. Sommeren 2018 la dessuten finansminister Siv Jensen (FrP) fram et forslag til eierskapsregister, et viktig tiltak for økt åpenhet i kampen mot skatteunndragelser, som sivilsamfunnet med informasjonsstøtte fra Norad har satt på dagsorden og vært aktive pådrivere for å få til. Forslaget blir ferdigbehandlet i Stortinget i 2019.

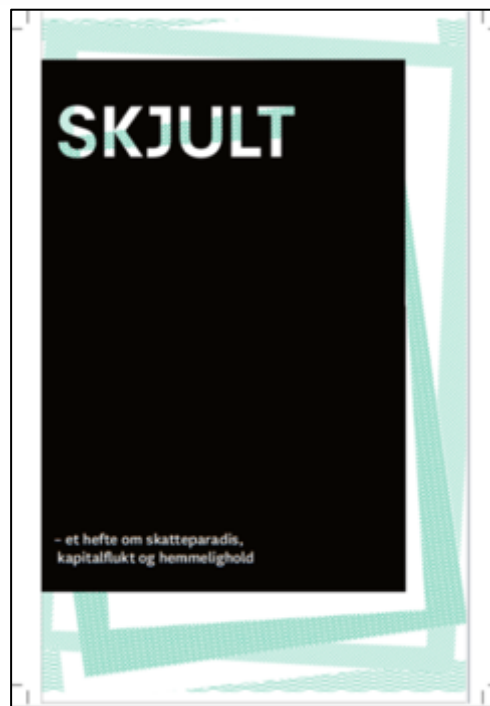
Eksempler på bruk av informasjonsstøtte: Heftet og boka «Skjult» om skjult eierskap (Changemaker og TJN Norge 2014/2016)

Sommeren 2018 la finansminister Siv Jensen (FrP) fram et forslag til eierskapsregister (lov om register over reelle rettighetshavere), en sak norsk sivilsamfunn, men informasjonsstøtte fra Norad, gjennom flere år hadde satt på dagsorden og vært pådriverer for å få innført.

Med informasjonsstøtte fra Norad utga Changemaker og TJN Norge i 2014 rapporten «Skjult – et hefte om skatteparadis, kapitalflukt og hemmelighold», som for første gang satte problemet med skjult eierskap på dagsorden i Norge. I 2016 utga TJN Norge en revidert utgave i bokform. I 2017 ledet TJN Norges samarbeid med Chr. Michelsens Institutt og deres internasjonale forskningsprosjekt Taxation, Institutions and Participation (TIP) til et stort samarbeidsprosjekt: utgivelse av boka «Lifting the veil of secrecy – perspectives on international taxation and capital flight from Africa»,. Boka ble laget av CMI i samarbeid med Mzumbe University i Tanzania, Institute of Finance & Economics i Zambia og TJN Norge. Boka var inspirert av og bygget på de tidligere «Skjult»-utgivelsene.

I sin rapport til Norad for 2017 skriver TJN Norge dessuten at organisasjonen i 2017 jobbet med utviklingen av et verktøy som skal gjøre banker bedre i stand til å identifisere reelle eiere bak deres kunder. Dette er et arbeid som er finansiert av Finansmarkedsfondet, men som er en fortsettelse av utgivelsen av den Norad-støttete rapporten «Skjult eierskap» fra 2014. Organisasjonens kontinuerlige arbeid knyttet til skjult eierskap har ført til et unikt samarbeid mellom TJN Norge, Finans Norge, Revisorforeningen og Norsk Øko-forum og gitt TJN Norge en posisjon som kunnskapsleverandør hos aktører som normalt ikke har utstrakt samarbeid med sivilsamfunn innenfor denne tematikken.

Heftet «Skjult» i 2014 la også grunnlaget for aktivt politisk pådriverarbeid i årene som fulgte, ikke minst fra TJN Norge og Changemaker. Forslaget som ble lagt fram i 2018 oppfylder en rekke av de krav sivilsamfunnet har fremsatt.

Eksempler på bruk av informasjonsstøtte: Et mangfold av tiltak og aktiviteter fra ulike organisasjoner (2017)

Basert på organisasjonenes årsrapporter til Norad presenteres her et utvalg tiltak og aktiviteter gjennomført av sivilsamfunnsorganisasjoner som med informasjonsstøtte fra Norad i 2017 jobbet med utfordringer knyttet til skatteflukt og skatteparadis.

- ✓ *Attac Norge* foretok en undersøkelse av partienes syn på åpenhet/LLR i forkant av Stortingsvalget (t.h.).
- ✓ *Attac Norge* produserte en video med kommentarer til paradispapirene som nådde bredt ut med en rekkevidde på over 26000 personer.

- ✓ *Attac Norge* utvidet og vedlikeholdt kunnskapsbasen på attac.no med innføring i global ulikhet knyttet til bl.a. skatterettferdighet, som ble supplert med et eget hefte, «Fra global ulikhet til global rettferdighet».
- ✓ *Attac Norge* lanserte en skatteparadiskampanje på et større arrangement i oktober, der de viktigste politiske tiltakene som kan gjøres mot skatteparadis ble forklart enkelt på en løpeseddel med henvisning til ytterligere informasjon på kunnskapsbasen på attac.no.
- ✓ *Attac Norge*, *TJN Norge*, *Aftenposten* m.fl. arrangerte et større seminar med forfatter, økonom og skatteparadisekspert Gabriel Zuckman, som ble streamet av *Aftenposten* og hadde 80 deltakere.
- ✓ *Changemaker* arrangerte debatt om skatteflukt med ungdomspartiene på sin sommerleir for medlemmene (SommerSNU).
- ✓ *Changemaker* arrangerte høstleir for medlemmene med kampanjeseminar der det var et tydelig fokus på hovedtemakampanjen «Skatt 2.0», som ble gjennomført om høsten med krav om et bedre internasjonalt skattesystem for å skape finansiering for FNs bærekraftsmål. Dette temaet var også hovedfokus ett av de fire utgavene av *Changemaker Magasinet*.
- ✓ *Changemaker*, *Kirkens Nødhjelp*, *KFUK/KFUM Global* og *TJN Norge* lanserte i 7. desember rapporten «Enhetlig skattlegging – strategi for skattlegging av statsløs inntekt» i Oslo med deltakelse fra statssekretær Jørgen Næsje (FrP) i Finansdepartementet og representanter fra Civita, Agenda, LO og Stiftelsen Tinius.
- ✓ *Kirkens Nødhjelp*, *Changemaker* og *KFUK-KFUM Global* gjennomførte en kampanje mot global ulikhet med krav om et moderne skattesystem der store flernasjonale selskaper må være med å betale for utdanning og helse. *KFUK-KFUM Global* samlet inn mer enn 1000 underskrifter for kampanjen under ungdomsfestivalen *Spekter* og det ble gjennomført aksjoner med politikere fra SV, Ap og FrP.
- ✓ *Kirkens Nødhjelp* drev målrettet mediarbeid knyttet til paradispapirene og et søk på *Kirkens Nødhjelp* og *skatt* eller *ulikhet* på *Retriever* gir 77 unike treff.
- ✓ *Kirkens Nødhjelp* jobbet overfor kirkelige aktører og bidrog bl.a. i en konsultasjon om skatt og ulikhet med religiøse ledere fra 20 land i Sigtuna i Sverige og fremmet, sammen med *Changemaker* og *KFUK-KFUM Global*, en resolusjon på ungdommens kirkemøte om et rettferdig internasjonalt skattesystem (som ble vedtatt).
- ✓ *TJN Norge* har bidratt til mer forskning og ny kunnskap som grunnlag for en offentlig opplyst debatt og politisk endring gjennom etablering av en tverrfaglig forskergruppe (som i 2017 vokste til 51 medlemmer), utgitt *Financial Secrecy Index* og utviklet en ekspertplattform på egne nettsider for å fremme sterke faglige stemmer.
- ✓ *TJN Norge* har bidratt til å øke debatten om skatterettferdighet gjennom foredrag og debatter, høy synlighet i media og stor aktivitet på egne kommunikasjonskanaler: nettside, nyhetsbrev og sosiale medier.
- ✓ *TJN Norge* har jobbet aktivt med å inspirere masterstudenter til å skrive oppgaver om skatteparadis, ulovlig kapitalflukt og finansiert hemmelighold og å spre ny kunnskap fra masteroppgavene til et bredere publikum.

*Changemakers kampanje «Skatt 2.0» markerte seg foran Stortinget.
Foto: Changemaker*

TJN Norges Financial Secrecy Index ble omtalt i The Economist da den først ble lansert i 2015. I 2017 ble det jobbet med en oppdatering med ny teknologisk løsning, som ble lansert i januar 2018. I løpet av de 4 første månedene hadde verktøyet over 21.000 visninger på nett.

- ✓ *TJN Norge* har bidratt til økt refleksjon om skatterettferd gjennom distribusjon av boka «Skjult» (2016), gjesteforelesninger og andre studentforedrag og gitt ut flere episoder av TaxCast, en serie med podcast som tar opp ulike temaer knyttet til skatterettferdighet.

- ✓ *PWYP Norge* har ferdigstilt en antologi om «Multinasjonale konserner om omgørelser. Hvordan avsløre hemmelighold, korrupsjon og skatteunngåelse?». Denne var planlagt publisert som bok i løpet av 2018, men dette falt bort da PWYP Norge i 2018 mistet sin avtale med Norad om støtte og fikk kun begrenset utviklingsstøtte.

Eksempler på resultater av informasjonsstøtten (2017):

Eksemplene ovenfor gir et innblikk det mangfold av tiltak og aktiviteter med fokus på skatteflukt og skatteparadis som ble gjennomført av sivilsamfunnet med informasjonsstøtte fra Norad i 2017. I tillegg til de mange konkrete tiltakene bidrar informasjonsstøtten også til at organisasjonene bygger kompetanse og kapasitet som de kan bruke i det løpende politiske pådriverarbeidet. Hva oppnådde de i 2017? Hvilke resultater kan de vise til? Noen resultater er umiddelbare, mens andre er resultater av langsiktig arbeid over tid. Her er et lite utvalg resultater som organisasjonene tok med i sine årsrapporter til Norad for 2017.

- ✓ **Informasjon om skatteflukt og skatteparadis har blitt gjort tilgjengelig for folk flest.**
Både Attac Norge og Changemaker viser i sine rapport til at slik informasjon som ofte er utilgjengelig for folk flest på grunn av kompleksitet og hemmelighold, har blitt gjort tilgjengelig for folk flest, at dette er viktig for demokratiet og at det på dette feltet de gjør sin viktigste jobb som kunnskapsleverandør.
- ✓ **Innsats mot skatteparadis og skatteflukt har blitt tatt opp i de politiske partienes programmer og i regjeringens Jeløya-plattform.**
Attac Norge, Changemaker, Kirkens Nødhjelp og KFUK-KFUM Global viser alle i sine rapporter til at deres arbeid med å sette skatteparadis og skatteflukt på dagsorden, politiske pådriverarbeid og kontakt med politiske partier bidro til slike utviklingspolitiske effekter.
- ✓ **Norges Bank la fram et forventningsdokument om skatt og åpenhet.**
Attac Norge, Kirkens Nødhjelp og TJN Norge viser alle sine rapporter til at dette som resultat av deres arbeid på dette feltet over lengre tid.
- ✓ **Kommunestyret i Ålesund vedtok å bli en skatteparadisfrie sone**
Med informasjonsstøtte fra Norad startet Attac Norge i 2012 en kampanje for skatteparadisfrie soner, som også ble fulgt opp av andre. *Changemaker* viser i sin rapport til dette resultatet av organisasjonens arbeid med skatterettferd i Ålesund. (Pr. 2018 har spørsmålet om skatteparadisfrie soner blitt drøftet i mer enn 40 kommuner og vedtatt i mer enn 10, samt ved ett universitet og i én fylkeskommune.)
- ✓ **9 av 10 mener at regjeringen må gjøre mer for å hindre ulovlig skatteunngåelse**
Kirkens Nødhjelp viser i sin rapport til en undersøkelse de fikk gjennomført av Norstat som viste dette resultatet.

Informasjonsstøtten – eksempler

Kapittel. 2. Resultater av informasjonsstøtten (skatteparadis og skatteflukt) 1998-2018

Fra opprettelsen i 1976 og fram til begynnelsen på 1990-tallet var formålet med informasjonsstøtten å skape forståelse for og oppslutning om Norges deltakelse i det internasjonale utviklings samarbeidet, som den gang ble forstått som bistand. Resultatet ble enkelt lest av på opinionsmålinger som viste oppslutning om u-hjelpen og de statlige bevilgningene til dette. Slik er det ikke lenger. Etter påtrykk fra sivilsamfunnet endret Stortinget formålet med støtten gradvis i løpet av 1990-tallet og formålet har siden 2013 blitt oppsummert slik av *en samlet utenriks- og forsvarskomite på Stortinget*:

«Formålet med bevilgningen skal være å bidra til å fremme demokratisk deltakelse, kritisk debatt og kunnskap om utviklingspolitiske temaer.»

Norad, som forvalter støtten, har i sitt regelverk omsatt dette til at det forventes følgende effekter på målgruppene for informasjonsarbeidet:

- Mer og bedre kunnskap
- Bredere demokratisk deltakelse
- Mer og bedre kritisk debatt

I Norads regelverk er dette dessuten knyttet opp det mer overordnede formålet for norsk utviklingspolitikk:

«Et sterkt engasjement i Norge for globale miljø- og utviklingsspørsmål kan på sikt bidra til globale og bærekraftige utviklingseffekter.»

Slike resultater/effekter er vanskelige å måle og det å rapportere/dokumentere slike resultater er ingen eksakt vitenskap. Dels er de ønskede effektene på målgrupper i Norge og internasjonalt utformet på en måte som kan forstås og tolkes på ulike måter og dels vil det være vanskelig å avgrense informasjonsstøttens bidrag på politiske samfunnsprosesser som påvirkes av mange aktører og faktorer. Formålet med dette kapitlet er likevel å løfte fram og synliggjøre en del sentrale effekter, i tråd med formålet satt av Stortinget, som informasjonsstøtten har bidratt til.

De effekter/resultater som løftes fram nedenfor er dels basert på grunnlagsdokumenter og de mange eksemplene på bruk og resultater av informasjonsstøtten i kapittel 1 og dels på rapportens vedlegg. *Vedlegg 1* gir en oversikt over rapporter utgitt av sivilsamfunnet, med og uten finansiering over informasjonsstøtten, og representerer en indikator på omfanget av *mer og bedre kunnskap* på dette feltet. *Vedlegg 2, 3 og 4* viser hvordan temaet skatteflukt og skatteparadis har blitt vesentlig styrket i partienes stortingsvalgprogrammer fra 2005 til 2017, har fått betydelig økt oppmerksomhet på Stortinget gjennom spørsmål, representantforslag og interpellasjoner om skatteparadis og skatteflukt på Stortinget og har blitt styrket i skiftende regjeringers politiske plattformer fra Stoltenberg II til Solberg 1 (Jeløya-plattformen). *Vedlegg 5* gjenspeiler hvordan skatt og kamp mot skatteparadis og skatteflukt har blitt et sentralt utviklingspolitisk tema som gjenspeiles i mediedebatten i 2018.

2.1. Mer og bedre kunnskap

Slik har informasjonsstøtten bidratt til mer og bedre kunnskap om skatteflukt og skatteparadis:

- a. Nye internasjonale nettverk, med særlig kompetanse og engasjement på dette feltet, har kunne etablere seg og drive aktivt opplysnings- og pådriverarbeid i Norge, herunder Attac Norge, Tax Justice Network (TJN) Norge og Publish What You Pay (PWYP) Norge.
- b. De nye internasjonale nettverkene engasjerte og trakk med seg andre norske sivilsamfunnsorganisasjoner, som sammen har bidratt til å løfte fram dette temaet som et sentralt utviklingspolitisk tema.

- c. Sivilsamfunnets rapporter, medlemsskolering, kampanjer, mediearbeid, fagnettverk og politiske pådriverarbeid har ført til mer og bedre kunnskap i en rekke ulike målgrupper, herunder egne medlemmer, det videre sivilsamfunn, journalister, allmenheten, relevante fagmiljøer og det politiske miljø i Norge.
- d. Sivilsamfunnets engasjement og rapporter har «oversatt» tungt fagspråk på dette feltet til et språk folk flest kan forstå.

2.2 Større demokratisk deltakelse

Slik har informasjonsstøtten har bidratt til større demokratisk deltakelse i arbeidet med skatteflukt og skatteparadisier:

- e. De nye internasjonale nettverkene og andre norske sivilsamfunnsorganisasjoner har kunnet bygge opp kunnskap, kompetanse og kapasitet og bidratt til større demokratisk deltakelse gjennom deltakelse i det offentlige ordskiftet, løpende kontakt og dialog med de politiske partiene, Stortinget og skiftende regjeringer, herunder deltakelse i departementenes og Stortingets relevante høringer.
- f. Kunnskapen, kompetansen og engasjementet de nye internasjonale nettverkene bragte med seg har spredd seg til andre norske sivilsamfunnsorganisasjoner og aktører i norsk samfunnsliv, slik at også disse i økende har deltatt i demokratiske prosesser på dette feltet.
- g. Sivilsamfunnet har kunnet bygge opp kunnskap og kompetanse som har blitt spilt inn i de politiske partiene stortingsvalgprogrammer og skiftende regjeringers politiske plattformer.
- h. Skatteflukt og skatteparadisier har blitt et tema folk flest kjenner til og har tatt stilling til, slik Norstats undersøkelse for Kirkens Nødhjelp i 2017 viste: 9 av 10 mener at regjeringen må gjøre mer for å hindre ulovlig skatteunndragelse.

2.3 Mer og bedre kritisk debatt

Slik har informasjonsstøtten bidratt til mer og bedre kritisk debatt om skatteflukt og skatteparadisier:

- i. Et økende antall seminarer og konferanser arrangert av sivilsamfunnet har bidratt til mer og bedre kritisk debatt ved at stadig nye rapporter (med ny og bedre kunnskap), fagmiljøer, samfunnsaktører og politikere har blitt trukket inn i debatten.
- j. Sivilsamfunnets kunnskap, kompetanse og engasjement har ført til stadig mer og bedre kritisk debatt i norske medier.
- k. Sivilsamfunnets kontakt med og pådriverarbeid overfor det politiske miljø og Stortinget har ført til mer og bedre kritisk debatt på Stortinget gjennom bl.a. spørsmål, representantforslag og interpellasjoner (se vedlegg 2, 3 og 4).

2.4 Utviklingspolitisk effekter i Norge og internasjonalt

Informasjonsstøtten har dessuten bidratt til utviklingspolitiske effekter i Norge og internasjonalt:

- l. Regjeringen erklærte «Krig mot skatteparadisier» i 2006 og satte kampen mot skatteflukt og skatteparadisier på den norske og internasjonale utviklingspolitiske dagsorden (jf. Norads evaluering i 2016, se utdrag nedenfor).
- m. Som første land i verden innførte Norge fra og med 2014 en begrenset form for land-for-land-rapportering (LLR).
- n. Norges Bank la i 2017 fram et forventningsdokument på skatt og åpenhet, som vil kunne styrke håndteringen av slik spørsmål i selskapene Statens pensjonsfond utland (SPU) investerer i.
- o. Finansdepartementet la i 2018 fram et forslag til opprettelse av et eierskapsregister, som vil styrke åpenheten om de egentlige eierne i selskaper i skatteparadis og/eller i selskaper som prøver å unndra seg skatt.

Vedlegg 1:

Rapporter om skatteparadis og skatteflukt utgitt og/eller støttet av norsk sivilsamfunn 2006 – 2018

Nedenfor er en oversikt over rapporter om skatteparadis og skatteflukt knyttet til utviklingspolitikk utgitt av norsk sivilsamfunn i perioden 2006-2018. I ettertid har det i en del tilfeller vært vanskelig å fastslå hvordan disse ble finansiert, men så langt det har vært mulig å fastslå med rimelig sikkerhet, så er utgivelser merket med * helt eller delvis finansiert med informasjonsstøtte med Norad. En del av de øvrige utgivelsene kan imidlertid ha vært helt eller delvis finansiert med støtte fra Norad/UD over andre ordninger.

Et lite utvalg rapporter fra sivilsamfunnet

Rapporter og publikasjoner fra sivilsamfunnet 2006-2018

1. **Learning the Lessons - Reorienting Development.***
Which way forward for Norwegian Development Policy.
Skrevet av Sony Kapoor for Attac Norge 2006
2. **Skitne penger (1. utgave).***
Attac Norge 2006
3. **Land-for-land rapportering. Hvordan gjøre multinasjonale selskaper transparente? (oversatt fra engelsk)***
Attac Norge 2008
4. **Striking Oil: Blessing or Curse?**
Supporting civil society advocacy to ensure that the benefits are shared.
Utgitt av Intrac med støtte fra PWYP Norge 2010
5. **Skitne penger. Kampen mot skatteparadis (2. utgave).***
Attac Norge 2011
6. **Hvor åpne er de ti største selskapene på Oslo Børs om skatt i utlandet?**
En kartlegging av hva de ti største selskapene på Oslo Børs i 2010 oppgir om inntekt og skatt utenfor Norge, og deres holdning til spørsmål rundt skatteparadis og åpenhet.
Skrevet av Ingrid Stolpestad for Changemaker og Kirkens Nødhjelp 2011
7. **Mer ustemt enn samstemt.** Hvordan norsk politikk påvirker utvikling i fattige land (Red. Anja Riiser).
Utgitt av Kirkens Nødhjelp 2011

8. **Hvordan bør land-for-land rapportering for utvinningselskaper innføres i Norge?**
Skrevet av Arntzen de Besche Advokatfirma AS for PWYP Norge 2011
9. **Beskyttelse mot derivatmisbruk.**
Skrevet av Frian Aarsnes for PWYP Norge 2011
10. **Piping Profits.**
Skrevet av Nick Mathiason for PWYP Norge 2011
11. **Trace Briefings 2010-2011.**
Examining oil extraction and transparency in Bolivia, Ecuador and Nicaragua.
Utgitt av PWYP Norge 2011
12. **Skatteparadis.***
Temanummer av Utveier (2/2012).
Utgitt av Attac Norge 2012
13. **The One Billion Dollar Question: How Can Tanzania Stop Losing So Much Tax Revenue.** Utgitt av Tanzania Episcopal Conference (TEC) National Muslim Council of Tanzania (BAKWATA) and Christian Council of Tanzania (CCT) med støtte fra Kirkens Nødhjelp 2012
14. **Lost billions.**
Transfer Pricing in the Extractive Industries.
Skrevet av Simon J. Pak, Ph.D for PWYP Norge 2012
15. **An Extended country by country reporting.**
A policy proposal to the EU. Vol. 2.
Utgitt av PWYP Norge 2013
16. **Extended country by country reporting.**
The 3-minute version.
Utgitt av PWYP Norge 2013
17. **Bankvask – en rapport om de fire største bankene i Norge, deres tilknytning til skatteparadis, investeringer og utlån.***
Skrevet av Sirianne Dahlum for Attac Norge 2013
18. **When being kept in the dark matters.***
Country-by-country reporting in the Angolan case.
Skrevet av Johan Hermstad for Changemaker 2013
19. **Taushet er gull.**
Utgitt av PWYP Norge 2013
20. **The Case for Windfall Taxes – a guide to optimal resource taxation.**
Skrevet av Frian Aarsnes i samarbeid med Olav Lundstøl for PWYP Norge 2013
21. **Skjult - et hefte om skatteparadis, kapitalflukt og hemmelighold (1. utgave).***
Utgitt av Changemaker og TJN Norge i 2013
22. **Hvor er dirigenten?** Fremdeles mer ustemt enn samstemt for utvikling (Redaktør Wenche Fone).
Utgitt av Kirkens Nødhjelp 2014
23. **Kun 3 kritiske hull må tettes for at loven skal virke etter hensikten.**
Selskaper som forsøker å unngå skatt får da ikke mulighet til det. 15 av 18 elementer er allerede gjennomført.
Briefing utgitt av PWYP Norge 2014
24. **Transparency Agreement - a tool for multinational transactions.**
How to expand and x the toolbox of tax administrations.
Skrevet av Frian Aarsnes i samarbeid med Morten Eriksen og Olav Lundstøl for PWYP Norge 2014
25. **Skjulte eiere - konsekvenser av skjult eierskap og hvordan Norge kan bidra til mer åpenhet.*** Skrevet av Peter Henriksen Ringstad og Sigrid Klæboe Jacobsen for TJN Norge i 2014
26. **Ignoring the elephant in the room?**
Why financial transparency is necessary to finance development.
Utgitt av PWYP Norge 2015
27. **Nedstrømstall forurenser oppstrømstall - i Statoils første land for land rapport.**
Briefing utgitt av PWYP Norge 2015
28. **Åpent eierskap.**
Forslag til utforming av det nye norske registeret over egentlige eiere.
Utgitt av TJN Norge, Finans Norge og IKT-Norge med støtte fra Finansmarkedsfondet 2015
29. **Fortsatt ustemt.**
Hvordan norsk politikk kan bli mer samstemt for utvikling (redaktør Ingrid Næss-Holm). Utgitt av Kirkens Nødhjelp 2016
30. **The Statens Pensjonsfond Utland and Tax Havens.**
Skrevet av Sony Kapoor og Linda Zeilina (Re-Define) for ForUM 2016
31. **Det Statoil rapporterte og det Statoil burde ha rapportert.**
Briefing skrevet av Frian Aarsnes for PWYP Norge 2016
32. **Skjult - skatteparadis, kapitalflukt og hemmelighold (2. utgave – som bok).***
Skrevet av Peter Henriksen Ringstad og Sigrid Klæboe Jacobsen for TJN Norge i 2016

33. **Panama Papers and the looting of Africa.**
Skrevet av Alvin Mosioma (Tax Justice Network – Africa) på oppdrag fra Kirkens Nødhjelp, TJN Norge og Redd Barna 2016
34. **Å leve opp til forventningene.***
En rapport om åpenhet i den ansvarlige forvaltningen av Oljefondet.
Skrevet av Diego Alexander Vaula Foss for Changemaker 2016
35. **Hullene blir mindre.**
Skrevet av Frian Aarsnes for PWYP Norge 2017
36. **Taking away the tax effect of tax havens.**
Cross border taxation methods and REVERSE TAX CREDIT.
Skrevet av Frian Aarsnes for PWYP Norge 2017
37. **Enhetlig skattlegging av multinasjonale foretak – strategi for skattlegging av statsløs inntekt.*** *Skrevet av Gregar Berg-Rolness for TJN Norge, Changemaker, Kirkens Nødhjelp og KFUK-KFUM Global, desember 2017*

Vedlegg 2:

Skatteparadis og skatteflukt i partienes stortingsvalgprogrammer - endringer fra stortingsvalget i 2005 til stortingsvalget i 2017

Nedenfor gis en over, basert på søk i partienes programmer på «skatt» og «kapitalflukt», som viser endringene i omtalen av skatteparadis og skatteflukt i partiene stortingsvalgprogrammer fra 2005 til 2017.

Foto: Frida Kvamme (NUPI)

Fra Skattefluktnettverkets arrangement på Arendalsuka 2017, Skatt og kapitalflukt: Vil Norge leve opp til ambisjonene? Fra venstre: Odd-Helge Fjeldstad (CMI), Sigrid Klæboe Jacobsen (TJN-Norge), Morten Bøås (NUPI), Snorre Valen (SV), Truls Wickholm (AP), og Heidi Nordby Lunde (Høyre).

Politisk debatt på Arendalsuka 2017

« Vi burde gjøre langt mer enn det vi gjør i dag. Store avsløringer gjøres ofte av sivilsamfunn og journalister, vi trenger åpenhet. Blant annet burde vi kutte ned i advokaters taushetsplikt siden vi har sett flere tilfeller der de aktivt bidrar til å unndra skatt. I tillegg burde dagens LLR-regelverket inkludere rapportering fra skatteparadis.

Storingsrepresentant
Truls Wickholm (Ap)

Parti	Valgprogram 2005-2009	Valgprogram 2017-2021
FrP 	U-hjelp og frihandel Det helt sentrale i ethvert lands utvikling er at det skapes arbeidsplasser. Med arbeidsplassene følger inntekter for den enkelte. Dette gjør at familien kan forsørges og gis en bedre levestandard, og at barn kan få utdanning. Samtidig skapes det skatteinntekter som tillater utbygging av infrastruktur, sosiale og helsemessige tilbud.	Utviklingspolitikk Vellykket bistand kan kun måles i bistandslandenes evne til over tid å gjøre seg uavhengig av bistand. Norsk bistandspolitikkk skal derfor baseres på prinsippet om hjelp til selvhjelp. Det forutsetter at Norge må stille krav om strukturelle reformer i mottakerlandene med mål og forventinger om at landene på sikt blir uavhengig av bistand. Slike strukturelle reformer inkluderer etablering og sikring av privat eiendomsrett, introduksjon av et system for skatteinnhenting, politisk pluralisme, sekulære rettsregler og frie og uavhengige medier. Land som velger ikke å implementere slike reformer, vil miste norsk bistand.
Høyre 	-	Norges rolle i verden Høyre vil sikre norske interesser og bidra til økt internasjonalt samarbeid knyttet til grenseoverskridende utfordringer. Utenrikspolitikkk handler ikke lenger bare om det som skjer ute i verden, men påvirker vår hverdag. Norsk utenrikspolitikkk skal sikre norske interesser og verdier. Som et lite land med en åpen økonomi er vi tjent med et tett internasjonalt samarbeid, en internasjonal rettsorden og gode rammer for internasjonal handel. Miljøutfordringer, krig, mennesker på flukt, fattigdom og

		<p>manglende utvikling er problemer som i siste instans ikke kan løses av den enkelte nasjonalstat alene.</p> <p>I en globalisert verden øker den gjensidige avhengigheten. På stadig flere områder påvirkes vår innenrikspolitiske utvikling av endringer utenfor landets grenser. Også av innenrikspolitiske årsaker øker derfor behovet for å føre en aktiv utenrikspolitikk i et tett samarbeid med våre allierte. Høyre vil fremme demokrati og menneskerettigheter og sikre rettsstaten og ytringsfriheten gjennom vår utviklings- og utenrikspolitikk. Norge vil arbeide aktivt for å styrke internasjonal rettsorden og forpliktende internasjonalt samarbeid.</p> <p><i>Høyre vil:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ At Norge fortsatt skal delta i, og være en pådriver for, det internasjonale arbeidet mot aggressiv skatteplanlegging og uthuling av skattegrunnlag gjennom overskuddsflytting i multinasjonale selskaper.
<p>Venstre</p> 		<p>Langsiktig økonomisk fordeling</p> <p><i>Venstre vil</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ bekjempe faktorer som internasjonalt bidrar til ulikhet, blant annet skatteparadiser og urimelig høye lederlønninger <p>En liberal utviklingspolitikk</p> <p><i>Venstre vil</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ at Norge skal fortsette å styrke kapasiteten til skattemyndigheter i utviklingsland ✓ bidra til anti-korrupsjonsarbeidet i utviklingsland gjennom styrking av nasjonale riksrevisjoner og parlamentenes kontrollfunksjon ✓ sikre at norske bistandsmidler ikke går til skatteparadiser <p>Mer rettferdig internasjonal handel</p> <p>Kapitalflukt og skatteparadiser hemmer en rettferdig internasjonal handel. Skatteparadisene bidrar til å undergrave etablering av effektive skattesystemer i fattige land, ved at inntekter som opptjenes av multinasjonale selskap kan overføres til beskatning i andre land. Venstre mener det er viktig å arbeide for internasjonale reguleringer for å hindre hemmelighold i skatteparadiser og fremme en mer rettferdig beskatning av internasjonale selskaper.</p> <p><i>Venstre vil</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ arbeide for internasjonale reguleringer for å hindre hemmelighold i skatteparadiser ✓ fremme en mer rettferdig beskatning av internasjonale selskaper
<p>KrF</p> 	-	<p>Utvikling og menneskerettigheter for alle</p> <p><i>En samstemt politikk for utvikling</i></p> <p>Utviklingspolitikk handler blant annet om hvilken politikk Norge fører innenfor klima- og energisektoren, hvordan vi innretter handelspolitikken, hvor vi velger å investere, vår holdning i internasjonale skattespørsmål og om bistand.</p>

Investeringer og internasjonale kapitalstrømmer

Hvert år forsvinner anslagsvis 1 260 milliarder dollar ut av utviklingsland gjennom ulovlig kapitalflukt. Årlig bistand fra de rikeste landene til utviklingsland er en tidel av dette, noe som betyr at for hver krone som gis i bistand forsvinner ti kroner ut igjen gjennom ulovlige pengestrømmer. Den største andelen kapitalflukt er kommersiell og foregår i multinasjonale selskaper. Denne skatteunngåelsen undergraver økonomisk vekst og utviklingen av et konkurransedyktig næringsliv, og sørger for at fattige land forblir fattige. KrF mener Norge har en moralsk forpliktelse til å bekjempe den utnyttelsen av de aller fattigste som ulovlig kapitalflukt er. Bruk av skatteparadiser en helt sentral del av den ulovlige kapitalflukten fra utviklingsland. Store multinasjonale selskaper benytter ofte skatteparadiser til å flytte overskudd dit for å slippe å betale skatt. Skatteparadiser danner også grobunn for økonomisk kriminalitet, og gjennom finansielt hemmelighold gjør skatteparadiser aktiviteter som skatteunndragelse, hvitvasking av penger, og korrupsjon enklere å gjennomføre.

KrF vil

- ✓ at Norge skal jobbe for en internasjonal skatteavtale for å sikre at selskaper skatter til stedene der de har sin virksomhet og for å hindre skatteunndragelse via skatteparadiser.
- ✓ innføre enhetlig skattlegging av multinasjonale selskaper.
- ✓ opprette et offentlig åpent register over egentlig eierskap.
- ✓ at land-for-land-rapportering skal utvides til å omfatte alle bransjer og selskaper av alle størrelser, og at land med støttefunksjoner skal inkluderes.

Bistand for å styrke myndighetene i fattige land sin evne til å ivareta menneskerettighetene

For å bekjempe fattigdom og oppfylle menneskerettighetene må de økte ressursene som følge av økonomisk vekst også fordeles på en rettferdig måte.

KrF vil

- ✓ at Norge skal gi mer teknisk bistand til utviklingsland for å bygge opp deres evne til å drive inn skatt, bekjempe korrupsjon og bruke skatteinntektene effektivt.

Behov for reform av bistanden og bistandsforvaltningen

Verden er i stor endring og langsiktig bistand er et effektivt virkemiddel for å bekjempe fattigdom og ivareta menneskerettighetene. Norge har som et rikt land et særlig ansvar for å bidra. Bistandens øverste mål må være bekjempelse av fattigdom og ikke være koblet til norske egeninteresser.

KrF vil

- ✓ styrke bistanden som går til faglig rådgivning til fattige land, som Olje for utvikling, Fisk for utvikling, Skatt for utvikling, og samle disse programmene i én faglig rådgivningstjeneste, «Kunnskapsbanken».

<p>Senterpartiet</p> 	<p>Behovet for å styrke FN og multilaterale instrumenter</p> <p><i>Senterpartiet vil</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ utrede mulighetene for alternativ finansiering av FN gjennom for eksempel karbonskatt, valutatransaksjoner, Tobinskatt og skattlegging av internasjonale selskaper. 	<p>Skatter og avgifter</p> <p><i>Senterpartiet vil</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Styrke arbeidet mot kapitalflukt og skatteparadis.
<p>MDG</p> 	<p>-</p>	<p>Oljemilliarder til globalt grønt skifte</p> <p>Norge har gjennom Statens pensjonsfond utland (SPU) tilgang til verdens kanskje største motor for å lykkes med den globale miljøpolitikken. Fondet eies av alle nordmenn, og har blitt bygget opp av fremsynte politikere og embetsmenn. Samtidig inneholder SPU enorme beløp som vi har tjent på å ødelegge miljøet på jorda. De Grønne mener vi har store muligheter - men også plikt - til å bruke fondet aktivt som et virkemiddel til å sikre bærekraftige liv og samfunn både hjemme og ute. De Grønne vil forvalte vår felles formue på en ansvarlig måte hvor vi tar utgangspunkt i at Parisavtalen og FNs bærekraftsmål faktisk skal gjennomføres.</p> <p><i>De Grønne vil:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Bruke norske eierskap gjennom Statens pensjonsfond utland aktivt til å bekjempe skattetilpasning og kapitalflukt. ✓ Kreve at selskaper som Statens pensjonsfond utland investerer i utviser åpenhet om selskapsstruktur, skatteinnbetalinger og eierforhold, samt regnskapsrapportering på land-for-land-nivå. <p>Internasjonal økonomi og handel</p> <p>De Grønne er grunnleggende positive til samarbeid, investeringer og handel på tvers av landegrensene. Internasjonalt samarbeid er spesielt viktig for små land og for utviklingsland, og økt markedsadgang har bidratt til å løfte mange land ut av fattigdom. Samtidig har globaliseringen skapt utfordringer som vi må finne nye svar på.</p> <p><i>De Grønne vil:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Bruke statlig eierskap og internasjonale samarbeid aktivt for å bekjempe skatteparadis og økonomisk hemmelighold, herunder arbeide for en internasjonal konvensjon om økonomisk åpenhet og for opprettelsen av et internasjonalt skatteorgan i FN. ✓ Styrke skattemyndighetenes muligheter til å forfølge finans kriminalitet på tvers av landegrensene. ✓ sikre at multinasjonale selskaper betaler skatt der verdiskapningen finner sted, gjennom helt nye tilnærminger til beskatningen av multinasjonale selskaper og langt større innsyn i selskapers virksomhet enn i dag. ✓ Jobbe for at multinasjonale konsern skattlegges med en enhetlig tilnærming, slik at man skattlegger basert på hele konsernets globale overskudd, heller enn nasjonale datterselskapers overskudd.

		<p>Internasjonal solidaritet og bistand</p> <p>For De Grønne er det et grunnleggende premiss at bistand og internasjonal solidaritet skal skje på mottakerens premisser og ha lokalt eierskap. Norsk bistand skal ikke bidra til å gjøre land bistandsavhengige. Sterke, lokale sivilsamfunn og bærekraftige næringer er en forutsetning for at bistand skal gagne fattige land. Nødhjelp og gunstige lån uten korrupsjon er nødvendig, men på lengre sikt må landene settes i stand til å produsere verdier og ressurser for å dekke egne behov og delta i verdenshandelen.</p> <p><i>De Grønne vil:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Ta initiativ til en ny internasjonal konvensjon om finansiell åpenhet, og utvide kravene til land-for-land-rapportering. ✓ Bidra med å bygge opp robuste skattemyndigheter i land som behøver bistand ved å styrke programmer som "Skatt for utvikling".
<p>Arbeiderpartiet</p> 	<p>Rettferdig fordeling globalt</p> <p>Vi ønsker å hindre skatteparadiser som undergraver velferd og skaper skadelig skattekonkurranse. Derfor vil vi arbeide for globale minimumsstandarder for åpenhet for selskaper, automatisk informasjonsutveksling mellom skattemyndigheter og et prinsipp som gjør det mulig for skattemyndigheter å slå ned på transaksjoner med skatteunndragelse som intensjon.</p> <p><u>Arbeiderpartiet vil:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ ha en utredning om hvordan vi kan sikre midler til økt global omfordeling og FN-institusjonene gjennom internasjonal skattlegging. 	<p>Kapitalflukt og svart økonomi</p> <p>For at skattesystemet skal fungere, må det ha legitimitet. Skattebelastningen skal være rettferdig, og folk skal oppleve at de får noe igjen for skattepengene sine. Viljen til å betale riktig skatt er større dersom en vet at alle andre også gjør det. Det bør derfor være åpenhet, innsynsmuligheter og demokratisk debatt om skatt og kapitalflyt.</p> <p>Arbeiderpartiet har lenge hatt kampen mot skatteunndragelser høyt på agendaen. Vi har de siste årene fått flertall for våre forslag om et offentlig eierskapsregister for å sikre åpenhet om eierskap i norske selskaper, og utvidet land-for-land-rapportering, slik at norske selskaper må rapportere sine inntekter hos datterselskaper registrert i skatteparadiser. Dette arbeidet må følges opp i neste fireårsperiode.</p> <p><i>Arbeiderpartiet vil:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Øke ressursene til Økokrim og Skatteetaten for å avdekke økonomisk kriminalitet ✓ Sikre at multinasjonale selskaper med økonomisk aktivitet i Norge skatter til Norge ✓ Følge opp skatteforlikets forslag for økt åpenhet og for å motvirke skatteunndragelser ✓ Gjennomgå lovverket for å sikre at det står seg i møte med kunstige skattearrangementer <p>Media</p> <p>Nyhets- og aktualitetsmediene er sentrale for folkeopplysning, demokrati og opplevelse av fellesskap. Digitalisering har ført til at medievaner og forretningsmodeller er radikalt forandret. Mange av de mest sentrale mediene i Norge har store utfordringer med å finansiere god journalistikk og med å møte konkurransen fra internasjonale medieaktører. Vi er spesielt bekymret for kvalitetsjournalistikkens kår og vil ta et større politisk ansvar for å sikre ytringsfrihet og medienes mulighet til å fylle sin samfunnsrolle i alle deler av landet.</p> <p><i>Arbeiderpartiet vil:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Ta initiativ til internasjonalt samarbeid slik at de globale medieaktørene betaler skatter og avgifter i de landene de opererer i, med sikte på å styrke finansieringen av mediestøtteordningene

Internasjonalt samarbeid og rettigheter

En åpen verdenshandel har bidratt til at millioner av mennesker har kommet ut av fattigdom. Samtidig legger kapitalflyt og handel press på tradisjonelle rettigheter og skaper nye ulikheter. Skatteinntekter for fellesskapsløsninger unndras. Forskjeller i inntekt og velstand er økende.

Utviklingspolitikk

Bistandsavhengighet må ikke bli et substitutt for god lokal styring. Den globale enigheten om FNs bærekraftsmål, målene for finansiering for utvikling og klimaavtalen i Paris, utgjør en plattform for vår utviklingspolitikk. Anstendig arbeid gir utviklingsland en evne til å skape velferd gjennom skatteinntekter og rettferdig inntektsfordeling. Et lønnsomt næringsliv skaper jobber, men forutsetter investeringer og rettferdige handelsvilkår.

Gjennom statsbygging må offentlig sektor i utviklingslandene settes i stand til selv å levere blant annet helse- og utdanningstjenester. Bredt anlagt og rettferdig skattlegging er viktig for å styrke myndigheters ansvarlighet overfor befolkningen, og for egen evne til å fremme sosial og økonomisk utvikling. Vi vil bidra til å styrke mottakerlandenes kapasitet til å innhente skatteinntekter for fellesskapet. Skal et land ha mål om å klare seg selv, er et fungerende skattesystem med en bred skattebase uunnværlig.

Arbeiderpartiet vil:

- ✓ Styrke institusjonsbygging og bærekraftige skattesystemer gjennom «Skatt for utvikling»-programmet

Handel, kapitalflyt og økonomisk samarbeid

Økt global kapitalflyt og handel krever mer internasjonalt samarbeid. Arbeiderpartiet vil prioritere å trygge rettigheter, bekjempe ulikhet og sikre skatteinntekter for fellesskapsløsninger. Forhandlingene innenfor den internasjonale handelsorganisasjonen WTO har stagnert. Samtidig framforhandles store regionale handelsavtaler. WTO må sikres en sentral rolle i å sette rammer for verdenshandelen. Regionale og flernasjonale handelsavtaler må sikre grunnleggende standarder og rettigheter. Skatteunndragelse er ikke bare med på å svekke tilliten og legitimiteten til skattesystemet, men fører også til en høyere skattebelastning for vanlige folk og undergraver nasjonalstaters evne til å finansiere velferd. Et langt sterkere internasjonalt samarbeid må til for å stenge mulighetene for skatteunndragelse, og for å oppdage det når det foregår. Arbeiderpartiet vil bidra til dette gjennom multilaterale organisasjoner, men også gjennom samarbeid mellom partene i arbeidslivet. Et økt skattegrunnlag er også en forutsetning for å styrke sårbare stater og gjøre land mindre bistandsavhengig.

Arbeiderpartiet vil:

- ✓ At Norge inntar en ledende rolle i det internasjonale arbeidet for å bekjempe ulovlig kapitalflyt og skatteunndragelse
- ✓ Utvide de etiske retningslinjene for Statens pensjonsfond utland til å inkludere krav til åpenhet og rapportering fra flernasjonale selskap. Selskap med grove mangler i sin rapportering bør ekskluderes

<p>SV</p> 	<p>Likhet for loven</p> <p>SV vil arbeide for økt internasjonalt samarbeid mot organisert kriminalitet og for å forenkle muligheten til å avsløre kriminalitet. Vi vil avskaffe skatteparadisene og jobbe for økt gjennomsiktighet i finansverdenen og mot endringer og trender som gjør det enklere å skjule kriminelle handlinger.</p> <p>Transport og skipsfart</p> <p>SV vil arbeide for at norske lønns- og arbeidsvilkår skal gjelde på norskregistrerte skip, og at alle norskeide skip har tariffavtaler. SV vil gjennom internasjonale organer jobbe for at den internasjonale skattekonkurransen mellom land opphører. SV vil arbeide for at skatteparadiser ikke regnes som lovlige registreringssteder for fly eller skip som ankommer Norge, og også arbeide for dette internasjonalt.</p>	<p>Kamp mot økonomisk ulikhet</p> <p>SV vil</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Styrke kontrollen over finansnæringen og bankene og intensivere kampen mot skatteparadis. <p>Statlig eierskap</p> <p>SV vil</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Trekke alle statlige selskaper ut av skatteparadis, både heleide og deleide. <p>Statens pensjonsfond utland (SPU)</p> <p>SV vil</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ <i>Trekke SPU's datterselskaper ut av skatteparadis. SV vil inkludere skatteunndragelse, skatteparadis og finansielt hemmelighold i de etiske retningslinjene og trekke fondet ut av selskaper med grove brudd på disse.</i> ✓ <i>Kreve at selskaper som SPU investerer i utviser åpenhet om selskapsstruktur, skatteinnbetalinger og eierforhold, samt regnskapsrapportering på land-for-land-nivå.</i> <p>Skatt</p> <p>SV vil ha en storoffensiv mot svart arbeid, sosial dumping og skattejuks. Det unndras milliarder av kroner blant annet gjennom skatteparadis. Hvis alle betaler det de skal, er det plass til skatteletter for vanlige inntekter og penger nok til velferd og gode klimaløsninger.</p> <p>Internasjonalt er skattesystemet under press fra skatteparadiser. Skatteparadisene undergraver demokratiet og velferden for alle, spesielt for utviklingsland. Norge skal gå i front for å bekjempe skatteparadiser og kapitalflukt.</p> <p>SV vil</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ <i>Støtte opprettelsen av et mellomstatlig skatteorgan i FN med tilstrekkelig økonomiske og menneskelige ressurser til å bekjempe skatteparadis og internasjonal kapitalflukt.</i> ✓ <i>Styrke Økokrim og Arbeidstilsynet for å bekjempe skatteflukt og økonomisk kriminalitet. Det norske fellesskapet ranes for milliarder når store selskaper ikke betaler det de skal.</i> <p>Åpenhet i eierskap</p> <p>At eierskap og økonomiske interesser skjules i et enormt omfang ble tydelig gjennom medieoppslagene om Panamapapirene. Fortsatt er det lett å bruke selskaper, nominelle eiere, fondsstrukturer, advokater, stråmenn, truster og tilsvarende juridiske konstruksjoner til å dekke over hvem som egentlig har kontroll og økonomiske interesser i selskaper, verdier og eiendommer – også i Norge. Dette krever nye verktøy for å sikre åpenhet og innsyn i selskaper og juridiske strukturer.</p> <p>SV vil:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Innføre et fullverdig register over egentlige eiere i selskaper og juridiske enheter i Norge, som inkluderer børsnoterte selskaper. ✓ At informasjon om egentlig eierskap av også utenlandske eiere i norske selskaper skal være offentlig tilgjengelig.
---	---	---

- ✓ Sikre tilstrekkelig innsyn for skattemyndighetene i advokaters klientkonti og all annen relevant dokumentasjon fra advokater som utfører transaksjoner på vegne av kunder.
- ✓ Gi folk innsyn i verdens pengestrømmer. Innføre utvidet land for land-rapportering i alle sektorer også fra jurisdiksjoner med støttefunksjoner (datterselskap) i skatteparadis, og et internasjonalt register over finansformuer.

Internasjonalt demokrati

SV vil:

- ✓ Sørge for at internasjonale selskaper betaler det de skal. SV vil utrede en ordning der beskatning av overskudd i selskaper baseres på hvert lands andel av omsetningen.
- ✓ At Norge presser på for at skattesamarbeid på tvers av land foregår i åpne internasjonale fora, der flest mulig, og da særlig fattige land, er inkludert, som for eksempel FN.

Medier

SV vil beskytte mediernes frihet ved å øke pressestøtten og stoppe annonselekkasjen til utlandet.

SV vil:

- ✓ *Stoppe skatte- og annonselekkasjen.* De nye, store annonseaktørene skal bidra med arbeidsplasser og skatteinntekter i Norge, ved nye regler mot overskuddsflytting og med kildeskatt på royalties og lisenser.
- ✓ *Beskytte norske medier mot urettferdig konkurranse fra utlandet,* ved å tette skattehullene de internasjonale konsernene benytter seg av.

Kamp mot global ulikhet

Alle land er avhengig av inntekter for å sikre gode velferdsordninger og utvikling. Det krever blant annet god kontroll med banker og finansnæring. Godt utviklede skattesystemer er med på å sikre at selskaper betaler skatt i landene de opererer i, og bidrar også til å hindre skatteparadiser. Vi ser i dag en økning av verdens totale gjeld. Det er svært viktig å forhindre kommende gjeldskriser ved å arbeide for mer rettferdige finansstrukturer.

SV vil snu utviklingen der de store pengestrømmene går fra de fattige til de rike. Det krever radikale endringer i de globale økonomiske spillereglene.

SV vil

- ✓ *Styrke Skatt for Utvikling-programmet,* som bidrar til at utviklingsland kan avdekke skattejuks.
- ✓ *At norske selskap tar skatteansvar som en del av sitt samfunnsansvar.* Norfund og statlig eide bedrifter skal ikke bruke skatteparadis ved investeringene sine.
- ✓ *At Norge skal gjennomgå alle sine skatteavtaler med utviklingsland* med mål om at de skal være minst like gode som FNs modellavtale.
- ✓ *Erklære Norge som skatteparadisfri sone.* Selskap basert i skatteparadis må ekskluderes fra offentlige innkjøp og oppdrag i Norge.
- ✓ *Kjempe for global skatterettferdighet* ved å sikre at selskaper betaler skatt der pengene tjenes. Første skritt er å forsterke den norske ordningen med land-for-land-rapportering for å sikre at skatteparadis ikke faller utenfor og at flere bransjer og selskaper blir inkludert.

Rødt

-

Bruke skatter, avgifter og aktiv næringspolitikk til å oppnå og sikre mer rettferdig fordeling og et bærekraftig miljø og forebygge miljøødeleggelser og klimaendringer

- Kappløpet mot bunnen i skattlegging av selskaper må stanses, og Norge må gå foran. Framfor skattelette til bedrifter som går med overskudd kan vi bruke skattesystemet og offentlige midler til målrettet å trygge og skape framtidens arbeidsplasser. Sterk lokal, regional og nasjonal forankring sikrer verdiskaping og arbeidsplasser som ikke kan flyttes ut av landet. Kampen mot skatteparadis må trappes opp, blant annet med et åpent register for alle egentlige eiere bak alle selskap og juridiske konstruksjoner som opererer i Norge, og utvidet og åpen land-for-land-rapportering.
- Internasjonalt samarbeid på skattefeltet er viktig for å oppnå rettferdig fordeling på verdensbasis. Samarbeidet i dag er fragmentert og ineffektivt. Rødt ønsker derfor en internasjonal skatteautoritet der alle land er representert, og der miljøorganisasjoner og fagforbund har samme tale- og forslagsrett som finansbransjen.

Internasjonale investerings- og handelsavtaler

- Finansiell åpenhet er nødvendig i kampen mot kapitalflukt, skatteunndragelse og aggressiv skatteplanlegging. Mekanismen for land-for-land-rapportering (LLR) som nå er på plass er for svak. Rødt støtter arbeidet med å få på plass en fullstendig LLR-mekanisme.

Vedlegg 3:

Spørsmål, representantforslag og interpellasjoner om skatteparadiser og skatteflukt på Stortinget i perioden 2005-2018

Vår gjennomgang viser at siden stortingsvalget høsten 2005 har stortingsrepresentanter fra ulike partier tatt opp saker knyttet til skatteparadiser og skatteflukt på Stortinget 36 ganger, gjennom 7 interpellasjoner, 6 representantforslag og 23 skriftlige spørsmål til finansministeren eller utviklingsministeren. Mens sakene som ble tatt opp i første stortingsperiode under regjeringen Stoltenberg II (2005-2009) i hovedsak dreide seg om konsekvenser for norske skattebetalere og bedrifter har de siden, i all hovedsak, satt fokus på saker av utviklingspolitisk karakter – som oftest saker og forslag som har blitt satt på dagsorden eller har blitt fremmet av organisasjoner som har mottatt informasjonsstøtte fra Norad.

Oversikten nedenfor viser at om lag en tredel av sakene dreier seg om land-for-land rapportering (LLR), og senere utvidet land-for-land rapportering (ULLR), som først ble utviklet og lansert som forslag i et samspill mellom Attac, PWYP og TJN i 2002-2003 og i årene som fulgte ble fremmet i Norge av de norske avdelingene av disse organisasjonene og etter hvert andre norske organisasjoner.

Interpellasjon fra Knut Arild Hareide (KrF) til utviklingsministeren – interpellasjon nr. 17 (2017-2018)

Interpellasjonsdebatt i Stortinget 8. mars 2018

Spørsmål fra interpellanten:

☛ Hvilke tiltak vil regjeringen iverksette for å styrke skatteadministrasjonen i samarbeidsland og bekjempe ulovlig kapitalflukt og korrupsjon?

**Storingsrepresentant
Knut Arild Hareide (KrF)**

Svar fra utviklingsministeren:

☛ Norge var tilrettelegger for finansiering av utviklingsprosessen som ledet frem til Addis Tax Initiative, som interpellanten viser til. Initiativet er basert på tre pilarer: For det første forplikter rike land seg til å doble skatterelatert bistand fra 2015-nivå innen 2020. For det andre forplikter utviklingsland seg til å arbeide for gode skattesystemer. For det tredje skal alle arbeide for en samstemt politikk for å mobilisere nasjonale ressurser. La det ikke være noen tvil: Norge står ved disse forpliktelsene.

Utviklingsminister Nikolai Astrup (H)

Avsender(e)	Sak (spørsmål/interpellasjon/representantforslag)
Kari Elisabeth Kaski (SV) Datert 24.05.2018	<p>☞ Flere land har etterspurt sterkere samarbeid om internasjonale skattespørsmål i FN. Hvilken rolle mener finansministeren FN bør ha for å sikre et inkluderende skattesamarbeid og hvordan bidrar Norge i dag og hvordan vil Norge delta framover?</p> <p><i>Skriftlig spørsmål til finansministeren - 15:1653 (2017-2018)</i></p>
Kari Elisabeth Kaski (SV) Datert 15.05.2018	<p>☞ Jobber finansdepartementet med innføring av et eierskapsregister med utgangspunkt i forslaget fra Hvitvaskingslovsutvalget om et lukket register, eller med utgangspunkt i det enstemmige vedtaket fra Stortinget om et åpent?</p> <p><i>Skriftlig spørsmål til finansministeren – Dokument nr. 15:1603 (2017-2018)</i></p>
Kari Elisabeth Kaski (SV) Datert 27.04.2018	<p>☞ Når regner regjeringen med å være ferdig med oppfølgingen av evalueringsrapporten om land-for-land-rapporteringsregelverket, og hvordan vil saken følges opp?</p> <p><i>Skriftlig spørsmål til finansministeren - Dokument nr. 15:1456 (2017-2018)</i></p>
Knut Arild Hareide (KrF) Datert 13.02.2018	<p>☞ Det er et mål for norsk bistand å bidra til at våre samarbeidsland blir mindre bistandsavhengige og bedre i stand til å finansiere sin egen velferd. Da er utvikling av bærekraftige skattesystem og bekjempelse av ulovlig kapitalflukt, hvitvasking og korrupsjon sentralt. Ifølge Center for Global Development kunne 8 av 10 personer som lever i ekstrem fattigdom, blitt løftet ut av denne ved at det ble utviklet bedre og mer rettferdige skattesystemer i lavinntektsland. Norge har påtatt seg minst å doble finansieringen av skatterelaterte utviklingstiltak innen 2020 i tråd med Addis Tax Initiative. Stikk i strid med dette ble programmet 'skatt for utvikling' mer enn halvert fra 2016 til 2017. Utviklingsministeren har varslet en mer offensiv linje på dette området. Hvilke tiltak vil regjeringen iverksette for å styrke skatteadministrasjonen i samarbeidsland og bekjempe ulovlig kapitalflukt og korrupsjon?</p> <p><i>Interpellasjon til utviklingsministeren - Interpellasjon nr. 17 (2017-2018)</i></p>
Mudassar Kapur (H) Datert 20.12.2017	<p>☞ Inntekt bør beskattes i det landet hvor verdiskapningen skjer. Det virker ikke riktig når store multinasjonale selskaper tilpasser seg bort fra skatt, slik at de ikke skatter i land der de har virksomhet. Den digitaliserte økonomien kan gjøre beskatning særlig utfordrende. Derfor lanseres også fra tid til annen forslag for å bøte på manglende beskatning. Norge jobber kontinuerlig og er en pådriver for å forbedre de internasjonale standardene for fordeling av beskatningsrett. Jeg er spent på hvordan disse prosessene påvirker muligheten til å unngå beskatning. Hvordan mener statsråden vi best kan løse utfordringen knyttet til at store multinasjonale selskaper tilpasser seg bort fra skatt, slik at de ikke skatter i land hvor de har virksomhet?</p> <p><i>Interpellasjon til finansministeren - Interpellasjon nr. 8 (2017-2018)</i></p>
Snorre Serigstad Valen (SV) Fremsatt i Stortinget: 04.04.2017	<p>Forslag:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Stortinget ber regjeringen endre forskriften om land-for-land-rapportering slik at den sikrer at der det skal gis utvidede opplysninger, skal dette gis i tråd med årsregnskap og uavhengig av materialitetsgrense. 2. Stortinget ber regjeringen endre forskriften om land-for-land-rapportering slik at det presiseres at hovedtallene i land-for-land-rapporteringen skal inntas i note til finansregnskapet. <p><i>Representantforslag om tiltak mot svart økonomi og skatteomgåelse - Representantforslag 86 S (2016–2017)</i></p>

Snorre Serigstad Valen (SV)

Innlevert 13.03.2017

☞ Er det tilfelle at forskriften som skal motvirke uønsket skattetilpasning har koblet plikten til å gi opplysninger om investeringer, produksjonsvolum, inntekter og kostnader kun til de land hvor selskaper betaler mer enn 800 000 kroner til myndighetene, og på den måten gir selskaper mulighet til å unnlate å rapportere land, for eksempel skatteparadis, hvor det betales mindre enn 800 000 kroner i skatt?

Skriftlig spørsmål til finansministeren - Dokument nr. 15:818 (2016-2017)

Rasmus Hansson (MDG)

Innlevert 02.02.2017

☞ Skatteparadis har hatt unntak fra enkelte krav i land-for-land-rapportering (LLR) og noen av disse er videreført i den endrete forskriften. Mener finansministeren at netto omsetning er tilstrekkelig informasjon for å avdekke all uønsket skattetilpasning og betyr dette at finansministeren derfor ikke ser noen nytteverdi av LLR?

Skriftlig spørsmål til finansministeren - Dokument nr. 15:598 (2016-2017)

Truls Wickholm (A)

Datert 26.01.2017

☞ Stortinget vedtok under behandlingen av skattemeldingen et skatteforlik. Stortinget har fortsatt ikke fått noen tilbakemelding fra regjeringen på to svært viktige og sentrale punkter. Det er punktet om at det skal opprettes et ekspertutvalg som skal vurdere om det bør gjøres ytterligere begrensninger i skatterådgiveres, herunder advokaters, taushetsplikt på skatteområdet, og videre vurdere om skattyteres og deres rådgiveres plikt til å gi kontrollopplysninger bør utvides til å gjelde informasjon om selskapsstrukturer og formålet med finansielle transaksjoner. I den sammenheng skulle det også vurderes om skatterådgivere, i skatteplanleggingspakker, skal pålegges opplysningsplikt. Stortinget ba også om en vurdering av om norsk lovverk er godt nok rustet i møte med komplekse finansielle instrumenter og komplekse konsern og selskapsstrukturer for å unngå at disse brukes til inntektsskifting i flernasjonale selskaper. Britiske skattemyndigheter fant i sine undersøkelser i 2013 at verdens fire største revisorbyråer står bak halvparten av verdens arrangementer for skatteunngåelse. Er regjeringen enig i at dette er utfordringer og problemstillinger vi raskt må ta tak i, og hva vil regjeringen gjøre for å få fortgang i dette arbeidet?

Interpellasjon til finansministeren - Interpellasjon nr. 17 (2016-2017)

Rasmus Hansson (MDG)

Innlevert 19.01.2017

☞ Regjeringens forskrift om land-for-land-rapportering (LLR) inneholder et unntak fra rapporteringsplikt fra land hvor selskap betaler mindre enn 800 000 kroner til myndighetene. Mange selskap etablert i skatteparadis vil omfattes av unntaket. Hvordan mener finansministeren da at forskriften oppfyller Stortingets vedtak om å "synliggjøre uønsket skattetilpasning og sikre at relevante opplysninger knyttet til LLR-rapporteringen fra datterselskaper og støttefunksjoner i tredjeland fremkommer i regnskapet"?

Skriftlig spørsmål til finansministeren - Dokument nr. 15:530 (2016-2017)

Kjell Ingolf Ropstad (KrF)

Innlevert 02.05.2016

☞ Ifølge Action Aids ferske rapport «Mistreated», som er en analyse av mer enn 500 dobbeltbeskatningsavtaler, hevdes det at Norge har åtte slike skatteavtaler som omtales som «svært restriktive», dvs. at de bidrar til en urimelig reduksjon av u-lands skatteinngang. Vil utenriksministeren sørge for at det foretas en gjennomgang av gjeldende skatteavtaler med u-land for å se om dette stemmer og forhandle fram mer rettferdige avtaler?

Skriftlig spørsmål til utenriksministeren - Dokument nr. 15:1032 (2015-2016)

Truls Wickholm (A)
Datert 28.04.2016

Stortinget vedtok i juni 2015 at regelverket for land-for-land rapportering (LLR) i utvinningsindustrien skal omfatte selskap og kapitalstrømmer i og via tredjeland. Finansdepartementet skal nå foreslå hvordan Norge kan implementere LLR for skatteformål i tråd med OECD-BEPS. Det allerede eksisterende LLR-regelverket er et viktig verktøy for sivilsamfunn, presse og utviklingsland, mens regelverket OECD anbefaler, er innsnevret til å være et internt verktøy for nasjonale skattemyndigheter. En åpen LLR-rapportering for alle selskaper vil kunne gjøre forslaget om lukket LLR til skattemyndigheter overflødig. Denne vårens hendelser med Panama Papers har bidratt til å vise betydningen av åpenhet, også overfor arrangementer som overholder lovens bokstav, men som bidrar til uthuling av skattegrunnlaget. Vil statsråden legge full åpenhet til grunn i sitt forslag, og vil hun legge opp til harmonisering av de to LLR-regelverkene?

Interpellasjon til finansministeren - Interpellasjon nr. 37 (2015-2016)

Arild Grande (A)
Innlevert 22.04.2016

Hvordan har regjeringen fulgt opp de ulike internasjonale initiativene for å tette smutthull i skattesystemet slik at overskuddsflytting og uthuling av skattegrunnlag kan begrenses?

Skriftlig spørsmål til finansministeren - Dokument nr. 15:976 (2015-2016)

Rasmus Hansson (MDG)
Innlevert 21.04.2016

Vil finansministeren fremme et høringsnotat om land-for-land rapportering under regnskapsloven § 3-3d i løpet av Stortingets vårsesjon?

Skriftlig spørsmål til finansministeren - Dokument nr. 15:955 (2015-2016)

Rasmus Hansson (MDG)
Fremsatt i Stortinget
14.04.2016

Forslag:

Stortinget ber regjeringen arbeide aktivt, i samarbeid med likesinnede land, for å bygge internasjonal støtte omkring konkrete politiske og juridiske tiltak for å bekjempe problemer knyttet til skatteparadiser og økonomisk hemmelighold. Som ledd i et slikt arbeid ber Stortinget om at regjeringen tar initiativ til en diplomatisk prosess med mål om å fremforhandle en ny internasjonal konvensjon om økonomisk åpenhet på tvers av landegrensener, med forpliktelser til å følge et sett av minimumsregler for finansiell åpenhet og landspesifikk selskapsrapportering.

Representantforslag om et norsk initiativ til en internasjonal konvensjon om økonomisk åpenhet - Dokument 8:84 S (2015–2016)

**Hans Olav Syversen og
Line Henriette Hjemdal
(KrF)**
Fremsatt i Stortinget
12.04.2016

Forslag:

1. Stortinget ber regjeringen snarest foreta en gjennomgang av både nasjonalt regelverk og relevante avtaler med andre land for å sikre nødvendig innsyn i utenlandske bankkonti eid av norske selskaper og enkeltpersoner og for å motvirke muligheter for skatteunndragelse og hvitvasking m.m., og legge frem en sak om dette for Stortinget på egnet måte.

2. Stortinget ber regjeringen snarest foreta en gjennomgang av statens engasjement som finansiell eier, særlig i Statens pensjonsfond utland, Norfund og Argentum, for å sikre hensiktsmessige tiltak mot skatteparadiser eller andre forhold som bidrar til mangel på åpenhet og muligheter for skatteunndragelse og hvitvasking m.m. Regjeringen bes legge frem en sak om dette for Stortinget på egnet måte.

Representantforslag om en gjennomgang av regelverk og statlig finansielt eierskap i lys av behovet for åpenhet og bekjempelse av bruk av skatteparadiser - Dokument 8:82 S (2015-2016).

**Marianne Marthinsen og
Truls Wickholm (Ap)**
Fremsatt i Stortinget
05.04.2016

Forslag:

Stortinget ber regjeringen om en gjennomgang av hvordan regjeringen overfor selskaper der staten har eierpost, har fulgt opp arbeidet med størst mulig grad av åpenhet knyttet til pengestrømmer, herunder også skatt, og med at selskaper med internasjonal virksomhet følger OECDs retningslinjer på skatteområdet, og herunder søker å unngå å benytte skatteparadiser som ikke følger standardene til Global Forum om transparens og effektiv informasjonsutveksling i skattesaker og som ikke vil inngå skatteopplysningsavtaler med Norge. Stortinget ber videre regjeringen legge frem en strategi for Stortinget, med konkrete tiltak, for hvordan man kan forhindre at selskaper der staten har en betydelig eierandel, ikke praktiserer den åpenhet som etterspørres i eierskapsmeldingen og derigjennom kan bidra til å uthule det norske skattegrunnlaget.

Representantforslag om en strategi med tiltak som sikrer at selskap med statlig eierandel etterlever eierskapsmeldingen og sikrer størst mulig grad av åpenhet knyttet til pengestrømmer og skatt - Dokument 8:77 S (2015–2016)

Truls Wickholm (A)
Datert 08.05.2015

🔴🔴 Utviklings- og fremvoksende industriland ble i perioden 2003-2012 tappet for 6 600 mrd. USD i ulovlig kapitalflukt. Kapitalflukten i perioden økte med gjennomsnittlig 9,4 pst. per år, dobbelt så raskt som BNP globalt. Tall fra IMF viser at noen land taper opp mot 15 pst. i skatteinntekter. International Bar Association mener at handlinger fra jurisdiksjoner som "oppmuntrer til eller tilrettelegger for misbruk av skatteregler, kan utgjøre et brudd på internasjonale menneskerettighetsforpliktelser". Når selskaper betaler for lite skatt, må vanlige folk betale mer. Norske bedrifter, arbeidstakere og investorer er taperne. Utvidet land-for-land-rapportering vil synliggjøre uønsket skattetilpasning ved at inntekter, kostnader, skatt, produksjon og investeringer for alle land må oppgis i noter til årsregnskapet. Vil regjeringen bekjempe problemet og innføre disse åpenhetskravene i utvidet land-for-land-rapportering?

Interpellasjon til finansministeren - Interpellasjon nr. 79 (2014-2015)

Truls Wickholm (A)
Innlevert 05.05.2015

🔴🔴 Angående forskrift om land-for-land rapportering har PWYP Norge analysert Statoils rapport publisert 19.03.15. Analysen viser at reglene i forskriften ikke følges i denne rapporten. Kan ministeren bekrefte at det er Finansdepartementet som skal holde oppsyn med at reglene i forskriften følges, vil finansministeren be Statoil om å rapportere på nytt dersom rapporten fra PWYP Norge medfører riktighet og hva vil statsråden gjøre for å klargjøre måten det skal rapporteres på?

Skriftlig spørsmål til finansministeren - Dokument nr. 15:942 (2014-2015)

**Marianne Marthinsen
(Ap) og Hans Olav
Syversen (KrF)**
Fremsatt i Stortinget
05.02.2015

Forslag:

1. Stortinget ber regjeringen fremme forslag om et norsk offentlig eierskapsregister for å sikre åpenhet om eierskap i norske selskap og styrke innsatsen mot skattekriminalitet, korrupsjon og hvitvasking.
2. Stortinget ber regjeringen påse at et slikt register følger opp Financial Action Task Forces anbefalinger fra 2012 om internasjonale standarder for bekjempelse av hvitvasking og bekjempelse av terrorfinansiering og spredning, og at registeret følger opp EU-reguleringen på dette området.

Representantforslag om å opprette et norsk offentlig eierskapsregister for å sikre åpenhet om eierskap i norske selskaper - Dokument 8:57 S (2014–2015)

Hans Olav Syversen (KrF)
Innlevert 09.09.2014

🔴🔴 I 2006 vedtok Storbritannia en lov som krever at selskaper oppgir alle datterselskaper, også i skatteparadiser, ifølge Vårt Land. Tre forskere fulgte de 100 største selskapene på London-børsen og hvordan de endret sin bruk av skatteparadiser da organisasjonen ActionAid truet med å offentliggjøre hvilke selskaper som ikke oppga selskaper i skatteparadiser. Året etter økte skattebetalingen fra selskapene med 3,7 pst., ifølge rapporten. Vil finansministeren foreslå en liknende regel i Norge?

Skriftlig spørsmål til finansministeren - Dokument nr. 15:1202 (2013-2014)

Marianne Marthinsen (A)
Innlevert 31.03.2014

🔴🔴 Finansdepartementet har lagt frem forskrift til lov om land for land-rapportering. Denne forskriften begrenser seg til produsentland, og inneholder ikke krav om å spesifisere de fulle kostnadene et selskap har, kun kjøp av varer og tjenester. Er det finansministerens vurdering at denne forskriften vil være tilstrekkelig for å synliggjøre uønsket skattetilpasning, og er finansministeren villig til å se på ytterligere skjerping av regelverket for å gjøre loven mer effektiv?

Skriftlig spørsmål til finansministeren - Dokument nr. 15:618 (2013-2014)

Terje Breivik (V)
Innlevert 05.03.2014

🔴🔴 Mener statsråden at Statens Pensjonsfond Utlands investeringer i skatteparadisselskapet Delta Topco, som eier rettighetene til Formel 1, er i tråd med SPUs mandat § 3-6 og vil statsråden bidra til økt åpenhet knyttet til investeringen?

Skriftlig spørsmål til finansministeren - Dokument nr. 15:498 (2013-2014)

Hans Olav Syversen (KrF)
Innlevert 06.09.2013

🔴🔴 Finansdepartementets høring om utvidede krav til land-for-land-rapportering er avsluttet og et lovforslag skal nå legges frem slik at reglene kan tre i kraft 1.1.2014. Det er viktig at reelle regnskapstall da kommer fram. Vil finansministeren love at åpenhetsloven om utvidet land-for-land-rapportering baseres på åpenhet om de åtte sentrale regnskapstallene som etterspørres av organisasjonen Publish What You Pay (PWYP) i Norge?

Skriftlig spørsmål til finansministeren - Dokument nr. 15:1701 (2012-2013)

Hans Olav Syversen (KrF)
Innlevert 13.02.2013

🔴🔴 Finansministeren har tidligere varslet at han vil innføre krav om såkalt land for land rapportering i Norge innen 1.1.2014. Det foreligger ulike forslag til hva et slikt krav skal innebære. Hvilke opplysningskrav vil finansministeren inkludere i en slik lovgivning og når tar finansministeren sikte på å legge fram et forslag for behandling i Stortinget?

Skriftlig spørsmål til finansministeren - Dokument nr. 15:817 (2012-2013)

Hans Olav Syversen (KrF)
Innlevert 14.06.2012

🔴🔴 Dagens Næringsliv skriver i dag om Seadrill og Standard som solgte rigger til et ukrainsk oljeselskap via britiske selskap registrert i skatteparadis. Tidligere har NRK beskrevet at statseide DNB har lisens til å drive i skatteparadiset Cayman. Hva er finansministerens kommentar til Eva Jolys forslag om å frata banker skatteparadisfilialer og kreve at finansinstitusjoner som opererer i et annet land må oppgi kunders navn, adresse og kontonummer til skattevesenet for at de skal få lisens?

Skriftlig spørsmål til finansministeren - Dokument nr. 15:1606 (2011-2012)

Christian Tybring-Gjedde (FrP)

Innlevert 14.02.2012

🔴🔴 NOKUS-reglene er til hinder for at norske bedrifter investerer i utviklingsland. Vil finansministeren ta sikte på å endre regelverket slik at ikke norske skatteregler hindrer vekst og velstand i slike land?

Skriftlig spørsmål til finansministeren - Dokument nr. 15:832 (2011-2012)

Hans Olav Syversen (KrF)

Innlevert 07.06.2010

🔴🔴 Land for land-rapportering er et viktig element i en ny regnskapsstandard som kan bidra til å bekjempe skatteunndragelse fra multinasjonale selskaper. Standarden krever at selskapene må rapportere på nøkkeltall i alle land, jurisdiksjoner, de opererer i. Utviklingsland taper penger på kapitalflukt og selskapsinterne transaksjoner spiller en rolle i dette. Land for land-rapportering vil kunne bidra til å motvirke dette. Hva er Norges posisjon i forhold til en slik ny land til land rapporteringsstandard?

Skriftlig spørsmål til finansministeren - Dokument nr. 15:1363 (2009-2010)

Jørund Rytman (FrP)

Innlevert 24.03.2010

🔴🔴 Kan statsråden redegjøre for fremdriften i ratifisering av skatteavtalen mellom Norge og Mauritius, og angi om en endelig avtale vil påvirke Norfunds forbud mot å investere gjennom Oversjøiske Finanssentra utenfor OECD?

Skriftlig spørsmål til finansministeren - Dokument nr. 15:934 (2009-2010)

Rigmor Andersen Eide, Knut Arild Hareide og Kjell Ingolf Ropstad (KrF)

Fremsatt i Stortinget
07.01.2010

Forslag:

Stortinget ber Regjeringen, gjennom sin innflytelse i Telenors styrende organer, sikre at Vimpelcom ikke etablerer seg i skatteparadiset Bermuda.

Representantforslag om å sikre at Telenors deleide selskap Vimpelcom ikke etablerer seg i skatteparadiset Bermuda - Dokument 8:38 S (2009-2010)

Jørund Rytman (FrP)

Innlevert 06.03.2008

🔴🔴 I hvilken grad føler finansministeren seg påvirket av skattekonkurranse, og på hvilke skatteområder har regjeringen endret sin skattepolitikk til det bedre for næringsliv og arbeidstakere som følge av skattekonkurranse?

Skriftlig spørsmål til finansministeren - Dokument nr. 15:763 (2007-2008)

Jørund Rytman (FrP)

Innlevert 29.02.2008

🔴🔴 Vil finansministeren tillate at Skatteetaten innhenter stjålne opplysninger fra andre land for å sjekke om norske statsborgere har penger i land med lavere skatt enn Norge?

Skriftlig spørsmål til finansministeren - Dokument nr. 15:734 (2007-2008)

Svein Flåtten (H)

Innlevert 24.04.2007

🔴🔴 En internasjonal skattestudie utført av KPMG og omtalt i Dagens Næringsliv 20. april 2007 viser at lavere selskappsskatter påvirker veksten i økonomien positivt. Undersøkelsen viser at gjennomsnittsskatten nå er sterkt synkende i mange land. Deler departementet de faglige vurderingene i rapporten om sammenhengene mellom skattenivå og veksten i økonomien, og deler departementet vurderingen av at selskappsskatten i mange land nå er lavere enn i Norge?

Skriftlig spørsmål til finansministeren - Dokument nr. 15:955 (2006-2007)

Vedlegg 4:

Skatteparadis og skatteflukt i regjeringenes politiske plattformer i perioden 2001-2018

Regjeringen Bondevik II (Sem-erklæringen - 2001):

Skatteparadis og skatteflukt er ikke nevnt i forbindelse med utenriks- og utviklingspolitikk.

Regjeringen Stoltenberg 2 (Soria Moria I - 2005)

Skatteparadis er ikke nevnt i forbindelse med utenriks- og utviklingspolitikk, men i kapittelet om *skatte- og avgiftspolitikken* står det:

- ✓ Vi vil finne beskatningsformer som gjør det vanskelig å unndra seg beskatning gjennom tilpasninger eller utflagging. Derfor vil vi arbeide for internasjonale skatteavtaler som begrenser muligheten for skatteunndragelser.

Regjeringen Stoltenberg II (Soria Moria II - 2009)

I avsnittet om *utviklingspolitikk og menneskerettigheter* står det at regjeringen vil:

- ✓ jobbe for bedre kontroll med finansstrømmene, bekjempelse av skatteparadis og ulovlige internasjonale pengetransaksjoner

I kapittelet om *skatte- og avgiftspolitikken* står det at:

Regjeringen vil også fortsette arbeidet mot skatteunndragelser, blant annet ved å inngå flere skatteavtaler som sikrer innsyn i skatteparadiser og ved fortsatt fokus på multinasjonale selskapers bruk av internprising til å minimere skattebelastningen. Regjeringen vil følge opp skatteunndragelsesutvalgets innstilling.

Regjeringen vil:

- ✓ styrke arbeidet med for å hindre svart økonomi og skatteunndragelser både nasjonalt og internasjonalt, herunder følge opp forslag fra Skatteunndragelsesutvalget
- ✓ arbeide internasjonalt mot skattekonkurranse

Regjeringen Solberg I (Sundvolden-plattformen - 2013)

Skatteparadis og skatteunndragelser er ikke nevnt i forbindelse med utenriks- og utviklingspolitikk.

Regjeringen Solberg I (Jeløya-plattformen - 2018)

I kapittelet om *utenriks og utvikling* står det at regjeringen vil:

- ✓ Arbeide for internasjonal bekjempelse av ulovlig kapitalflukt og skatteunndragelse, svart økonomi og korrupsjon.

I kapittelet om *økonomi, skatt og bærekraft* står det at regjeringen vil:

- ✓ Forebygge overskuddsflytting, sikre skattegrunnlaget og være en pådriver internasjonalt for langsiktige og prinsippbaserte fellesløsninger mot skatteflukt.

Vedlegg 5: Skatteparadis og skatteflukt i norske media 2018 (et utvalg)

Skatteparadis, skatteflukt, skatt og åpenhet har stått sentralt på den utviklingspolitiske dagsorden i 2018, slik et utvalg sitater gjengitt nedenfor viser, i tillegg til økt fokus på uheldig skattekonkurranse generelt, behovet for nye skattesystemer og ikke minst beskatning av store teknologiselskaper som Google og Facebook.

<p><i>Utviklingsminister Nikolai Astrup (H) til Bistandsaktuelt 8. november</i></p>	<p>“ Å bygge opp et skattegrunnlag er helt sentralt for at myndighetene i et fattig land skal kunne levere basistjenester til sin befolkning. Og det er i neste omgang helt sentralt for å bygge en langsiktig tillit mellom innbyggerne og staten</p>
<p><i>Sten Inge Jørgensen (forfatter og journalist) i Morgenbladet 3. november</i></p>	<p>“ Hvor lenge skal skatteparadis som Luxembourg få lov å legge ned veto mot regelverk som hindrer skatteflukt?</p>
<p><i>Utviklingsminister Nikolai Astrup (H) og Fredrik Reinfeldt (styreleder i EITI) i DN 24. oktober</i></p>	<p>“ Et effektivt virkemiddel i kampen mot skatteunndragelse og hvitvasking, er å forplikte bedrifter til å offentliggjøre hvem som er deres egentlige eiere. Åpenheten kommer både næringslivet og landene til gode. Å kjenne identiteten til dem som i siste instans eier eller kontrollerer et selskap, bidrar til bedre investeringsklima og gjør det enklere å etablere like konkurransevilkår for alle. Det forebygger korrupsjon og illegale pengestrømmer, og styrker nasjonal ressursmobilisering.</p>
<p><i>Skattedirektør Hans Christian Holte i Dagens Perspektiv 12. oktober</i></p>	<p>“ Vi har erfart at skatteadministrasjoner i utviklingsland har nytte av et samarbeid med Skatteetaten for å mobilisere landets egne ressurser til økonomisk utvikling. Positive erfaringer fra skattebistandsarbeid er noe av årsaken til at OECD (organisasjonen for økonomisk samarbeid og utvikling) og Norge nå har inngått en samarbeidsavtale for å hjelpe utviklingsland med sine skatteutfordringer. Avtalen innebærer økonomisk støtte tilsvarende 45 millioner norske kroner og vil gå over en fireårsperiode, med oppstart i 2019.</p>
<p><i>Statssekretær Jens Frølich Holte (H) i UD i Dagsavisen (nye meninger) 2. oktober</i></p>	<p>“ Støtten til IDBs åpenhetsfond må sees i sammenheng med regjeringens kraftige opptrapping av skatterelatert bistand. Vi har forpliktet oss til å doble denne støtten frem mot 2020. Bistand kan ikke redde verden alene. Private investeringer og landenes egne ressurser, som skatt, er mye viktigere og må også mobiliseres.</p>
<p><i>Utviklingsminister Nikolai Astrup (H) til Dagsavisen 11. september</i></p>	<p>“ Økte skatteinntekter og reformer i det internasjonale skattesystemet er avgjørende for at utviklingsland skal bekjempe fattigdom og finansiere sin egen utvikling. Derfor trapper vi opp innsatsen for skatterelatert bistand. Avtalen med OECDs skattesenter er et viktig ledd i denne opptrappingen.</p>
<p><i>Utviklingsminister Nikolai Astrup (H) og stortingsrepresentant Mudassar Kapur (H) i DN 20. august</i></p>	<p>“ Skatteinngangen bør utgjøre minst 15 prosent av brutto nasjonalprodukt hvis et land skal kunne tilby et minimum av grunnleggende tjenester til befolkningen. I dag er skatteinngangen på under 15 prosent for 30 av de 75 fattigste landene i verden – de landene som har størst behov for å finansiere utvikling. Til sammenligning ligger gjennomsnittet for OECD-land på over 35 prosent. Utviklingsland går med andre ord glipp av enorme inntekter som kunne bidratt til å nå bærekraftsmålene og kommet befolkningen til gode gjennom satsing på skoler, helsetjenester og jobber.</p>
<p><i>Ingrid Hjertaker og Sigrid Klæboe Jacobsen (Tax Justice Network Norge) i DN 28. juli</i></p>	<p>“ 10 prosent av de finansielle formuene til europeere er gjemt unna i skatteparadis, og bruken bare øker. Ny forskning har vist at rundt 40 prosent av overskuddet i multinasjonale selskaper flyttes til skatteparadiser hvert år. Også her har det vært sterk vekst. Våre politikere hevder at de jobber hardt mot skatteparadiser. Det er ikke troverdig. Norske myndigheter har heller vist en berøringsangst når det gjelder å innføre tiltak som kan bidra til å slå hull på hemmelighold og skatteunndragelse.</p>

<p><i>Kari Elisabeth Kaski (SV) i DN 22. mai</i></p>	<p>“ FN har anslått at det globale skattetapet fra multinasjonale selskaper å være om lag 4000 milliarder kroner hvert eneste år. Det internasjonale pengefondet anslår at tapet er på 5150 milliarder kroner årlig! Dette er penger som kunne og burde vært brukt til å bygge velferd, til bedre infrastruktur, til økonomisk utvikling og kanskje lavere personbeskatning. Selv om det tas noen skritt i riktig retning, er vi ikke er i nærheten av å ha løst denne kritiske utfordringen. Og dessverre har regjeringa vært svært passiv.</p>
<p><i>Jon Lomøy (Norad) på NRK ytring 9. mai</i></p>	<p>“ Vi vet hva som utrydder fattigdom. Det er gjennom skatt at bistand en dag vil bli overflødig.</p>
<p><i>Sigrid Klæboe Jacobsen (Tax Justice Network Norge) til Aftenposten 2. mai</i></p>	<p>“ Storbritannia, og særlig London som finanssentrum, har i flere tiår beriket seg som hjertet av et vidt nettverk av skatteparadiser – men har nektet å ta på seg noe ansvar for de skadelige effektene som finansielt hemmelighold påfører verden. At de nå innfører offentlige registre, må kunne kalles et politisk jordskjelv for den globale hemmeligholdsindustrien.</p>
<p><i>Lederkommentar i Dagbladet 8. mars</i></p>	<p>“ Vår egen og andre regjeringer har uttrykt et sterkt ønske om å bekjempe uønsket internasjonal skatteplanlegging. Når selskaper flytter skatteinntektene fra landene der verdiene skapes til et skatteparadis, får vi et kappløp mot bunnen der stater må overby hverandre i lave skatter for å beholde selskapene. I tilfellet Belgia, har de tilbudt skattlegging tilnærmet null. For kapitalen, statlig eid eller ei, er det selvfølgelig fristende.</p>
<p><i>Annette Alstadsæter (professor ved Handelshøyskolen, NMBU) i DN 20. februar</i></p>	<p>“ Paradise Papers blottstiller detaljene i multinasjonale selskaps utnyttning av inkonsistente regelverk mellom land for lovleg å kunne flytte skattbart overskudd til skatteparadis. Men det er ikkje bare å samanlikne formelle selskapskattesatsar for å definere eit land som skatteparadis. Ofte har land låg skatt for spesielle typar inntekter, som Norges rederiskatteordning og mange EU-lands patentboksar.</p>
<p><i>Lederkommentar i Dagsavisen 9. februar</i></p>	<p>“ Da statsminister Erna Solberg ble konfrontert med den digitale skatteunndragelsen under onsdagens spørretime i Stortinget, med spørsmål fra MDG om hvorvidt det er regjeringens primære mål «å sitte og vente på en internasjonal harmonisert løsning», svarte hun med å vise til at det jobbes for dette internasjonalt, og fastholdt at det ikke nytter for et land som Norge å vedta egne regler knyttet til slik beskatning. Dette er en passiv og uholdbar holdning.</p>

“ Frivillige organisasjoner og journalister er også viktige pådrivere for å sikre fremdrift i arbeidet. Det er derfor grunn til å berømme arbeidet som er gjort i forbindelse med Panama-avsløringene. De kan bidra til å sette nødvendig fart i arbeidet med å bekjempe internasjonal skatteunndragelse og omgåelse av skatteregler.

Uttalelse om «styrket kamp mot skatteunndragelser» vedtatt på Høyres landsmøte i 2016, kort tid etter at panamapapirene ble offentliggjort.

“ Avsløringene i «Paradise Papers» har ført til stor oppmerksomhet rundt skatteparadis og aggressiv skatteplanlegging, og skaper politisk diskusjon om hvordan vi kan styrke skattereglene globalt og sikre større åpenhet. Det er bra! Kompleksiteten og omfanget av grenseoverskridende eier- og selskapsstrukturer, hvor noen benyttes for å skjule inntekter og formue, viser at vi må gjøre en innsats for å beskytte tilliten til skattesystemene. Vi trenger ikke-statlige organisasjoners (NGOers) kontinuerlige engasjement og journalisters oppmerksomhet for å drive dette arbeidet framover og å påvirke holdninger.

*Finansminister Siv Jensen (FrP) og skattedirektør Hans Christian Holte
I kronikk i Aftenposten 27.11.2017*

“ Vi vet hva som utrydder fattigdom. Det er gjennom skatt at bistand en dag vil bli overflødig.

*Norads direktør, Jon Lomøy,
i kronikk på NRK ytring 9. mai 2018*

RORG-sekretariatet - september 2018

